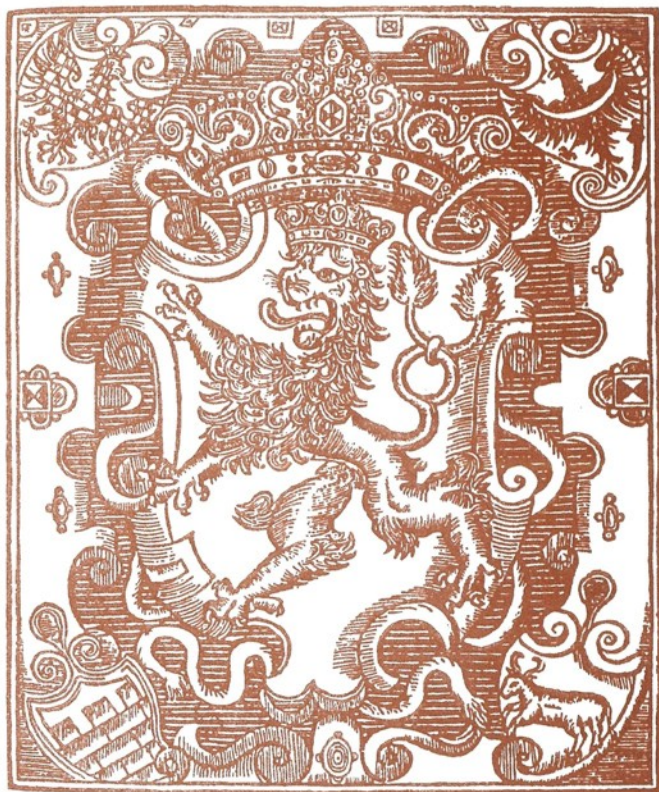

ČESKÁ GENEALOGICKÁ
A HERALDICKÁ SPOLEČNOST V PRAZE

Genealogické a heraldické listy

ACTA GENEALOGICA AC HERALDICA

O B S A H

- Med. Dr. Karel Michael Rang (1780–1858) (1)**
Doc. MUDr. Jaroslav Černý, CSc.
- Příspěvek ke třídění rodopisných poznatků (12)**
Ivan Vilímek
- O hrozné smrti „Lenoře“ (17)**
MUDr. Eva Stupková
- František Šírl – 85 let (21)**
Správní výbor ČGHSP
- Dcera hradeckého mistra ostrého meče (22)**
Oldřich Ulbrich
- Genealogie a sociologie (29)**
PhDr. Ing. Jaroslava Honcová, CSc.
- Kde mohli žít potomci Hedčanů? (31)**
Marie Fraňková
- Kronikářství z pohledu rodopisce (33)**
Rudolf Melichar
- K problematice některých funerálních vývodů (36)**
Jiří Hás
- Panství Ledcečské v berní rule 1654 – Řemesla a živnosti (42)**
Jan Jůna
- Soupis mlynářů uvedených v Soupisu poddaných podle víry z roku 1651 kraje Rakovnického (48)**
Jan Jůna

*Věnováno vážené paní PhDr. Ludmile Hlaváčkové, CSc.,
vědecké pracovníci Ústavu dějin lékařství UK v Praze.*

O tom, že se Češi v minulém, devatenáctém století uplatňovali v bývalém carském Rusku, existuje celá řada poznatků a dokladů. V obecném povědomí však je zatím zafixována představa, že se jednalo zejména o české odborníky ve výrobě piva, především sládky, kteří v Rusku šířili vysokou úroveň a proslulost tohoto výrobního odvětví a pak ještě, že šlo často o české hudebníky, zejména hráče na žest'ové nástroje, popř. též kapelníky, ale i hudební skladatele.

Z nich nejznámější je postava Eduarda Franceviče Nápravníka (* 24.8.1839, † 23.11.1916), posléze poruštělého Čecha, jenž napsal několik v té době oblíbených oper (např. operu *Dubrovski*), čtyři symfonie a četné komorní skladby¹. Z významných českých hudebníků je vhodné vzpomenout houslového virtuóza evropského jména Ferdinanda Lauba, * 19.1.1832 v Praze, který se po uměleckém působení ve Vídni, Výmaru a Berlíně stal později profesorem konservatoře v Moskvě a koncertním mistrem carské hudební společnosti^{2,3}. (Laub byl svého času majitelem mistrovských houslí tří nejslavnějších mistrů-houslařů Amatiho, Guarneriho a Stradivariho současně). Zemřel 17.3.1875 v Griesu u Bolzana, dle literárních údajů na TBC. Také jeho syn Váša působil v Moskvě jako učitel hudby a skladatel.

Z méně známých skutečností je na místě uvést, že nejmladší syn spisovatelky Boženy Němcové Jaroslav (* 1842, † 1898), absolvent pražské malířské Akademie (kam šel studovat z podnětu profesora Petra Mužáka, manžela Karoliny Světlé), se po studijním pobytu v Mnichově (1860–1861) stal profesorem kreslení na reálce v Oděse, později ředitelem reálky v Rovně (volynská gubernie) a roku 1890 ředitelem reálky ve Vinici v podolské gubernii. Zde se věnoval intenzivně sadařství. Patrně se u něho projevil stejný zájem, jako u jeho staršího bratra Karla (* 1839, † 1901), který od roku 1874 do roku 1896 působil v Táboře na Vyšší hospodářské škole jako profesor zahradnictví a ovocnářství a poté byl jmenován ředitelem Pomologického ústavu v Praze – Troji.

Jaroslav byl roku 1895 poslán ruskou vládou do Severní Ameriky, aby se tam seznámil s ovocnářstvím; ze studijní cesty vytěžil obsáhlý spis v ruském jazyce „*Promyšlennoje plodovodstvo v Severnoj Amerike*“ v roce 1896⁴. Jaroslavu Němcovi byl udělen titul ruského státního rady.

Těchto několik příkladů však zároveň dotvrzuje poznatek, že většinou šlo o druhou polovinu devatenáctého století. To se týká např. i profesora V. Tomsy (1830–1895), který působil od roku 1865 jako profesor fyziologie na lékařské fakultě v Kyjevě a po rozdělení pražské lékařské fakulty v roce 1882 na českou a německou byl povolán do čela Fysiologického ústavu na české lékařské fakultě. (Jak uvádí Hlaváčková⁵, jeho propuštění z ruské státní služby se protáhlo až do dubna 1884.)

Zajímavé může být proto také zjištění, jak se uplatnili ve společnosti či dokonce v celospolečenském dění 19. století absolventi lékařských fakult Rakouska–Uherska mimo rámec monarchie, konkrétně v carském Rusku, a to v první polovině 19. století.

V našem případě jde o Med. Dr. Karla Michaela Ranga, pocházejícího z Chlumce nad Cidlinou.

Na počátku mého pátrání byl na jaře 1995 náhodný nález při studiu právě dokončeného soupisu fondu velkostatku Chlumeck nad Cidlinou ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, kde pod inv. č. 5640, sign. 16/–/–, karton 148, jsem našel 5 listin z let 1785–1835, týkajících se jmenovaného Dr. Ranga s poznámkou, že jde o syna známého lesmistra Františka Ranga⁶.

Oněch 5 listin obsahovalo celou řadu významných a podnětných údajů jak o Dr. Rangovi samotném (opis jeho křestního listu, dále konsignace k jeho žádosti o povolení vystěhování do Ruska a vyjádření „Vysokého zemského úřadu“ (Hohe Landesstelle) k této věci – vše z roku 1835, k nimž se ještě vrátím), tak také o jeho otci a o rodině Rangových, a to v tzv. „Sperr–Relation nach dem verstorbenen Herrn Franz Rang, Chlumetzer Forstmeister“ tedy v „Závěrečné zprávě o zemřelém panu Františku Rangovi, chlumeckém lesmistrovi“.

Nežli se věnujeme Dr. Rangovi pokládám proto za potřebné říci něco bližšího o jeho otci. Laskavostí člena naší Genealogické a heraldické společnosti p. Ing. I. Hoyeru mi byla poskytnuta informace z publikace „Velké vzory našeho lesnictví“, vydané ČSAZV v Praze v roce 1958⁷.

Z ní je možno se dozvědět, že otec Dr. Ranga byl vsuktku význačnou lesnickou osobností evropského formátu v 18. století.

Lesmistr František Rang se narodil počátkem 18. stol. ve slovenské obci Macno, ležící na Moravském poli v Dolních Rakousích. Den narození není znám. První zmínka o jeho činnosti v Čechách se zachovala v Rangově korespondenci, a to v dopise hraběti Kinskému z 20. srpna 1730⁷. Z dopisu, vlastně vlastnoručně psaného reversu, vyplývá, že Rang se zavazuje využít všech znalostí, které získal školením na náklad Kinského v Dolních Rakousích a vrátit je tak, že – cituji „chce a bude své pilné služby trojnásob prestívovati“ a také, že bez dovolení a schválení se nedá do žádné cizí služby.

Macno náleželo k panství Kinských a Kinský si chytrého a čilého mládence vyhlédl a oblíbil. Podle datování reversu lze soudit, že se Rang narodil mezi rokem 1710 až 1715. Hrabě Ferdinand Kinský dal Ranga dále školit, a to na vévodském Württemberském dvoře, o čemž svědčí další Rangův revers, datovaný 4. listopadu 1731. Pečlivé školení, kterého se Rangovi dostalo, bylo zřejmě základem jeho názorů o nutnosti celkového a cílevědomého uspořádání lesního hospodářství a jeho odloučení od tehdy přebujelé myslivosti. Prostředí, v němž Rang působil, bylo k takovýmto reformním snahám příznivé, neboť hrabě Kinský byl nejvyšším lovčím království Českého a byl nejen oblíbencem císaře Karla VI., ale později i jeho dcery Marie Terezie a Františka Lotrinského. (Tato skutečnost se mohla projevit i později, jak se zmíním.) Z popudu České reprezentační komory, vlastně hraběte Chotka, byl Rang posléze pověřen vypracováním „Lesního řádu“, který po schválení vídeňskou vládou byl vydán jako císařský patent ze dne 5. dubna 1754. (Byl znovu zveřejněn v letech 1764, 1772 a 1781 a patil vlastně až do roku 1848.) Rang musel k němu později vypracovávat potřebné instrukce. Je zřejmé, že Kinský se v odhadu schopností mladého Ranga nezmýlil. Za zásluhy o lesnictví se Rangovi dostalo i nejvyšší pochvaly. Ze zachovaného dopisu Kinského z roku 1785 chlumeckému lesnímu úřadu⁷ toto ocenění rovněž vyplývá – cituji:

„Forštmistr Rang, jenž mi po tolik let ve věrnosti a poctivosti sloužil a jenž si získal svou píli a rozhledem ve věcech lesnických nejen zde, ale i v celé zemi velkou slávu a tím se zasloužil, je hoden toho, aby jeho syn Václav Rang, jenž dosud zastával místo nadlesního, zastával toto zde jako administrátor“.

V závěru citovaného článku se konstatuje, že Rangovo datum úmrtí není známo (snad koncem r. 1784 nebo začátkem r. 1785, neboť poslední zmínka o něm v chlumeckých spisech je koncept žádosti, aby penzijní pojištění Františka Ranga bylo vymazáno ke dni 15. července 1786). Toto dosud neznámé datum mohu tedy na základě údaje ve zmíněné „Závěrečné zprávě“⁶ upřesnit, a to na 26. května 1785.

Z této „Závěrečné zprávě“ je možno ještě vyčíst další údaje o rodině, z níž Dr. Rang pocházel, a to jméno manželky lesmistra Ranga (pravděpodobně druhé v pořadí) Eliška i jména a počet pozůstalých dětí, který je úctyhodný (celkem šestnáct), a to – Václav, Kateřina (provdaná Haisová), Jan, František, Leopold, Tereza, Barbora, Josef, Ferdinand, Antonín a Anna Marie – všichni plnoletí – a dále Rosina (* 11.9.1778), Karel Michael (* 24.9.1780) a Filip (* 28.10.1784). Kromě toho žily v rodině ještě sirotci po dceři Augustině – Jan, Barbora a František.

Data narození výše uvedených dospělých dětí není možno zjistit, protože chlumecké matriky shořely při velkém požáru Chlumce nad Cidlinou v roce 1774, což postihlo i záznamy o mých předcích.

Rodina lesmistra Ranga bydlela zřejmě v jednom ze dvou domů, náležejících vrchnosti (na křestním listě Dr. Ranga uvedeno popisné číslo 1), neboť v Tereziánském katastru⁸ jsem Františka Ranga mezi měšťanskými majiteli domů (bürgerliche Possessores) nenašel.

Tolik o rodině; z níž Dr. Rang pocházel.

Opis křestního listu, opatřený oplatkovou pečeti vrchního úřadu v Chlumci nad Cidlinou, který tvořil přílohu ke zmíněným konsignacím, potvrzuje výše uvedené údaje o narození Karla Michaela Ranga dne 24. září 1780. Bylo mu tedy v době úmrtí jeho otce pět let a několik měsíců. Kmotry mu byli Jan Chmelwoda von Pichler, královský poštovník a Anna, vdova po Matěji Křížovi, mlynáři z Chlumce.

O jeho dětství, stráveném v rodině nejstaršího bratra Václava (mezitím jak uvedeno povýšeného do funkce administrátora z nadlesního) a o absolvování nižšího a středního školního vzdělání nemáme zpráv.

Ostatně nás zajímají jeho životní osudy jako studujícího a posléze doktora lékařství.

Pátrání v Archivu Univerzity Karlovy v Praze (Fond Katalogy posluchačů Karlo-Ferdinandovy univerzity–medicinské fakulty – rok 1802 (inv. č. 265), rok 1803 v archivu schází, rok 1804 (inv. č. 266)⁹ přineslo poznatky o počátcích Rangových studií lékařství i výsledcích jeho semestrálních zkoušek, které s výjimkou jedné jsou všechny „eminenter“. Nalezena též poznámka, že byl osvobozen od školní taxy.

(Mimoходом poznamenávám, že rok před ním – 1801 – započal svá studia lékařství Antonín Jungmann.)

Protože inv. č. 267 téhož fondu neobsahuje v seznamech posluchačů I.–IV. ročníku po závěrečných zkouškách v roce 1805 Rangovo jméno a v inv. č. 268 není uveden mezi studujícími IV. ani V. ročníku v r. 1806 a nebyl nalezen ani ve „Schematismu für Königreich Böhmen“ z let 1806 či 1807 (SÚA Karmelitská, sign. III–Sch–1), bylo nejvýš pravděpodobné, že svá studia lékařství odešel ukončit na Vídeňskou univerzitu. To bylo potvrzeno laskavým sdělením Archivu Univerzity Vídeň z 26.6.1995¹⁰ spolu s tím, že byl 31. července 1807 promován doktorem lékařství. (O tom, zda složil rovněž zkoušky

magistra chirurgie se sdělení Vídeňské univerzity nezmiňuje, avšak jak z následujících údajů o jeho činnosti vyplývá, lze to důvodně předpokládat.

Ani v pražských ani vídeňských listinách není údaj o tom, že by Rang byl v medicínských studiích sponzorován ze strany Kinských, rovněž nebylo možno zjistit např. z eventuální dedikace jeho disertační práce, neboť v období, kdy lékařská studia končil, se disertační práce neobhajovaly (tj. v letech 1785–1810).

Jaké byly Rangovy další osudy?

Velmi zajímavé, dramatické, svědčící zároveň o jeho vysokých kvalitách osobních i odborných, které přispěly k tomu, že ač cizinec, byl posléze jmenován carským státním radou.

Z fondů Státního oblastního archivu v Tambově v Rusku (kde byl udán jeho pobyt v roce 1835 na zmíněných dokumentech, týkajících se jeho žádosti o povolení vystěhování⁶), byly získány potřebné údaje, z nichž je možno učinit si obraz o jeho dalších životních osudech¹¹.

Dr. Rang vstoupil do ruských státních služeb ve Vídni 10. srpna 1808. Podle osvědčení carské medicínsko–chirurgické akademie byl schválen 5. listopadu 1808 do funkce lékaře 2. třídy, ale již 17. listopadu téhož roku byl ustanoven mladším lékařem první třídy.

Jeho kariéra vojenského lékaře začala 1. prosince 1808, kdy byl přidělen ke střeleckému pluku v Ufě a v této funkci potvrzen. Zřejmě se osvědčil, neboť již 28. ledna příštího roku byl povýšen do funkce tzv. koležského assessora, což byl v carském Rusku titul státního úředníka 8. třídy. (Tím byl v podstatě vytvořen i základ k jeho pozdějšímu postupu až ke jmenování státním radou i získání dědičného šlechtictví, jak se dále zmíním¹⁸.)

Následující léta, kdy se celá Evropa stala velkým bojištěm a byla vyplněna Napoleonovými úspěchy, vyústila posléze v jeho ruské tažení v roce 1812. Z dokumentů o Dr. Rangovi je zřejmé, že vojenské střetnutí s Napoleonem uvítal¹¹. Byl zařazen do První západní armády, jíž velel tehdy hrabě (později kníže) Michail B. Barclay de Tolly, generál pěchoty, později polní maršál a vrchní velitel ruské armády, jež tvořila hlavní součást vojsk koalice proti Napoleonovi.

Dr. Rang se zúčastnil v těchto letech všech rozhodujících bojů a bitev, které nakonec vedly ke krachu ruského vojenského Napoleonova tažení^{11,12,16}. Tyto vojenské akce se – jak vyplývá ze srovnání s mapou – odehrávaly v prostoru mezi Smolenskem a Moskvou.

Byla to zejména bitva u Smolenska 5. srpna 1812, kde se udává 35.000 padlých na obou stranách a poté známá bitva u Borodina od 26. srpna do 7. září téhož roku, kterou sice Napoleon vyhrál, ovšem s velkými ztrátami, zatímco ztráty ruského vojska, mezitím pod Kutuzovovým velením, byly relativně malé. Dále to byla bitva u Malojaraslavce 12. října 1812, kdy již Napoleon po měsíci opustil hořící Moskvu a kdy ho 24. října Kutuzov přimlul dát se zpustošenou krajinou a silnicí na Smolensk. (V té době zbývalo Napoleonovi z půlmilionové armády 140.000 lidí.) Tam pak šlo o bitvu u městečka Krasnoje ve Smolenské oblasti, a to 6. listopadu, jíž se právě tak jako předchozích Dr. Rang zúčastnil.

V těchto bojích či bitvách osvědčil Dr. Rang nejen lékařské, ale i organizační schopnosti a také osobní statečnost.

Počínaje 22. prosincem 1812 až do roku 1814 byl Dr. Rang účasten zahraničních pochodů ruských vojsk bojů a bitev, které v těchto letech probíhaly. Prošel přitom

s vojsky územím varšavského velkovévodství, pruského, saského a dále westfálského království a dalších území a dostal se až do Paříže.

Šlo o významné i méně významné válečné akce v rámci celého tažení, jež bylo později nazváno „Osvobozenecká válka 1813–1815“^{12,17}. Tak např. jmenovitě šlo v období od 2. dubna do 3. června 1813 o blokádu pevnosti Küstrin (dnes Kostrzyn – Polsko). 4. srpna v bitvě o Berlín v dílčí akci u Teltova, 25. srpna u města Jüterboku (dnes okresní město v kraji Postupim) a 6. října téhož roku v „bitvě národů“ u Lipska. Již 11. listopadu nacházíme Ranga v bojích, jež vedly k dobytí francouzských opevnění při ústí řeky Vesery a 7. ledna 1814 při násilném přechodu Rýna. A posléze Rang nechybí 7. srpna 1814 ani při vpádu vojsk protinapoleonské koalice do Paříže.

Tento stručný příkladný přehled nemůže pochopitelně podat obraz o samotné činnosti Dr. Ranga. O jeho pobytu na území tehdejšího království Českého v těchto dobách nejsou přesné údaje, nicméně jej lze předpokládat, neboť o přítomnosti ruských vojsk u nás existuje celá řada zajímavých údajů v tehdejší i pozdější literatuře^{13,14,15}. Tak např. Josef Jungmann sděluje 10. září 1813 v dopise svému příteli Antonínu Markovi, že 8. září se u něj v Litoměřicích ubytoval generál ruské armády Toll^{13,14}. Šlo o období kolem bitvy u Chlumce (v okrese Ústí nad Labem). Jak uvádí Zelený v „Životopise Josefa Jungmanna“ dělal Jungmann v té době tlumočnicka, za což se mu dostalo od Krajského úřadu v Litoměřicích písemného uznání a pochvaly. Pobyt ruských vojsk u nás měl, jak uvádí Francev¹³ a Novák¹⁵ i pozitivní vliv na národně obrozenecké proudy v Čechách, jež nabyly charakter obecně slavjanofilský a byly výrazem odporu proti Vídni. Je třeba vidět, že v Čechách bylo nedávné spolenectví Rakouska–Uherska s Napoleonem a účast na jeho tažení do Ruska vnímáno velmi kriticky a zcela postrádalo pochopení pro příbuzenské vztahy habsburské dynastie k Napoleonovi.

Ostatné tyto vlivy se promítly i v tom, že Jungmannův syn Josef (který do roku 1815 studoval na litoměřickém gymnáziu) se začal podepisovat Josef Josefovič a tak byl i nadále nazýván.

Nezajímavým není ani dopis cara Alexandra, odeslaný 17. (29) září 1813 z Teplic nejvyššímu purkrabí hraběti Kolovratovi s poděkováním za péči o ruské vojáky raněné v bitvě u Chlumce, poskytované jim v pražských nemocnicích či lazaretech. (Dopis byl otištěn 6. října 1813 v k.k. priv. Pragerpostamt–Zeitung, Nr. 120¹³.)

Také vojenská a diplomatická jakož i soukromá korespondence knížete Karla Filipa Schwarzenberga, generála jízdy a pak polního maršálka, zastávajícího v letech 1809–1812 funkci rakouského vyslance u Napoleonova dvora v Paříži, od května 1812 do února 1813 vrchního velitele rakouského pomocného sboru v Napoleonově vojsku proti Rusku a poté v letech 1813–1815 vrchního velitele rakousko–rusko–prusko–švédské koaliční armády proti Napoleonovi, zpracovaná formou registrovou i jako doslovné překlady Haneschem^{16,17} může poskytnout velmi cenné informace o jednáních a myšlení exponovaných osob a sloužit začasť ke konfrontaci s oficiálními dokumenty o tomto období.

Ale vraťme se k Dr. Rangovi. Z dalších dokumentů¹¹ je zřejmé, že nového tažení proti Napoleonovi po jeho návratu z Elby se Dr. Rang již nezúčastnil.

Jeho činnost v průběhu všech bojů proti Napoleonovi však nebyla zapomenuta a naopak po zásluze, jak dále uvedeno, oceněna.

Za své zásluhy byl Dr. Rang vyznamenán „Pamětní medailí roku 1812“, medailí „Za dobytí Paříže 1814“ a „Řádem Svatého knížete Vladimíra“ 4. stupně (27.4.1814)

za výtečnou službu a činnost v letech 1812–1814. (Viz příloha.). Dne 8. května 1815 mu byl propůjčen titul dvorského rady.

Téhož roku – 15. října – nastoupil do funkce staršího lékaře armádního sboru, skládajícího se ze záložních útvarů 7., 24. a 27. pěchotní divize. V této funkci setrval vcelku krátce, neboť – v souladu s jeho dřívější žádostí byl z aktivní vojenské služby dne 13. prosince 1815 propuštěn.

Dlouho však nezašel, neboť již 10. června 1816 vstoupil do občanských služeb a když mezitím složil příslušné zkoušky, nastoupil do funkce porodníka v lékařské správě Tambovské oblasti. To však nestačilo zcela vyplnit jeho činorodost a tak kromě této práce poskytoval bezplatně lékařské služby pracovníkům Tambovského poštovního úřadu (od r. 1817 do r. 1823) a prakticky simultánně (od r. 1820 do r. 1838) – rovněž bezplatně – Tambovskému kadetskému učilišti, za což se mu dostalo od Správy vojenských učilišť uznání, podepsané následníkem trůnu, a to 10.7.1820.

Již před tím – 10. června 1819 – dostal Dr. Rang hodnost kollegiálního rady a o 4 roky později, rovněž 10.6.1823 carského státního rady, což svědčí o uznání jeho lidských i odborných kvalit a zásluh.

Nehledě na služební i další závazky, věnoval se Dr. Rang současně dobrovolně léčení úředníků Tambovského soukenického komisionářství, přičemž také tuto činnost dělal po celou dobu bezplatně. Za to se mu dostalo v roce 1830 – jak se uvádí – panovnického pozhennání. V témže roce (29. června) byl odměněn za služby, prokazané v boji proti epidemii cholery v Tambovské gubernii, prstenem jménem cara Mikuláše I.

Ani v dalším období nebylo zapomenuto jeho dřívějších služeb v kadetském učilišti, neboť 19. května 1834 byl vyznamenán „Řádem Svatého Stanislava“ 2. stupně (viz příloha) citováno: „Za věrnou a horlivou službu v tomto Tambovském kadetském učilišti“.

Novou kapitolou v životě Dr. Ranga bylo ustanovení lékařem v Tambovském Alexandrovském Institutu šlechtných panen. Také tuto práci vykonával bezplatně, a to od 6. srpna 1843 do 6. února 1857. Za tyto odborné služby byl vyznamenán 18. ledna 1847 „Řádem Svaté Anny“ 2. stupně a za výborné a přičinlivé služby pak 16. dubna „nejmilostivěji“ odměněn prstenem, zdobeným drahokamy. Po skončení těchto služeb v roce 1857 byl pak jmenován čestným konzultantem tohoto Institutu.

Pokavad jde o společenské uznání jeho předchozích činností dočkal se ještě v roce 1853 vyznamenání „Za 45 let výtečné a nepřerušené služby“, dále „Pamětní válečné medaile“ v roce 1856 a posléze dne 10. listopadu 1858 mu byl udělen „Řád Svatého knížete Vladimíra“ 3. stupně za 50 let výtečné a věrné služby. (Viz příloha.)

Zatím jsme nevěnovali pozornost jeho úzce osobnímu životu. Je pochopitelné, že se mohl oženit až po skončení vojenských služeb. Jeho ženou se stala Naděžda Lvovna Šubinová, dcera koležského asesora v Tambově. Prvé dítě, syn Michail, se narodil 12. června 1823, stal se později inženýrem dopravního stavitelství a podle archivních údajů žil v důchodu ve Vladimírské gubernii. Druhým dítětem byla dcera Eliška, pojmenovaná patrně po chlumecké babičce, narozená 22. ledna 1834. Obě děti byly pokřtěny ve Znamenském chrámu v Tambově. (Zajímavé je, že archivní prameny udávají, že Dr. Rang zůstal římským katolíkem.)

S jejich jmény se setkáváme ve zmíněných konsignacích k žádosti Dr. Ranga o povolení vystěhování do Ruska. Tuto žádost podal prostřednictvím rakouského vyslanectví v Petrohradě a byla vyřizována v průběhu prvního pololetí 1835, o čemž svědčí data kladných vyjádření jednotlivých zúčastněných míst (Chlumeckého vrchního

úřadu, Werbebezirkskommanda v Josefově, krajského úřadu v Jičíně i chlumecké vrchnosti, která rovněž neměla námitek k udělení povolení k vystěhování.

Jak jsem již výše naznačil, na tomto hladkém pozitivním projednání Rangovy žádosti, podané po 27mi letech pobytu v Rusku, se mohly podílet jak kladné vztahy Kinských k celé Rangově rodině, tak i kladné vztahy rakouského císařského dvora ke Kinským, datující se již od dob otce Marie Terezie Karla VI.

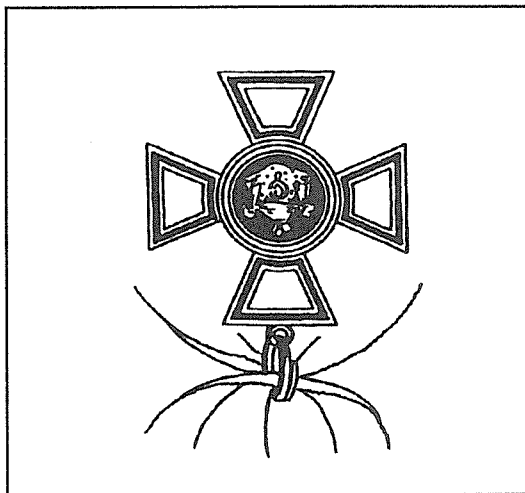
Povolení k vystěhování bylo posléze Dr. Rangovi uděleno „vysokým zemským úřadem“ (Hohe Landesstelle) dekretem č. 35 008, který byl Rangovi zaslán cestou „císařské a královské tajné dvorské a státní kanceláře“ (K.K. geheimen Hof- und Staatskanzlei).

Jak z dalších tambovských archivních údajů vyplývá, požádal Dr. Rang prakticky bezprostředně o ruské státní občanství (v originále o ruské poddanství) a dne 2. dubna 1836 oficiálně do něho vstoupil. Třetí dítě, Arkadij, narozený 16. ledna 1837 v Tambově, který později vystudoval Moskevskou univerzitu, se tedy narodil již jako ruský občan.

Med. Dr. Rang byl pak spolu s členy své rodiny zapsán 12. srpna 1837 podle rozhodnutí tambovského shromáždění šlechtických zástupců do třetího svazku „šlechtické rodoslovné knihy“ tj. do šlechtického genealogického soupisu (šlechtické matriky)¹⁸. Podle podmínek „Tabelly o rangach“, vydané Petrem Velikým 24. ledna 1722, platných v té době, získal Dr. Rang totiž dědičné šlechtictví, a to jak přiznáním titulu státního rady tak navíc udělením řádů Sv. knížete Vladimíra. (Pozn. Dr. Rang by vyhověl i zpřísněným podmínkám pozdějších novel „Tabelly“, tj. „ukazům“ (nařízením) z roku 1845 i 1856¹⁸.)

Med. Dr. Karel Michael Rang či jak je později v archivních materiálech zapisován Michail Francevič Rang, skončil 20. prosince 1858 v důsledku plicní komplikace při onemocnění tyfem, ve věku 78 let.

Máme před sebou plnohodnotný a pestrý život zajímavého člověka ze zajímavé rodiny, po otci Slováka, po matce Čecha, který se uplatnil významně jak ve společnosti v Rusku, tak i v celospolečenském dění počátku devatenáctého století, v rušných a dramatických letech Napoleonských válek. Dočkal se také opakovaně ocenění své práce a angažovanosti na vysoké úrovni.

Řád sv. Vladimíra (Orděn sv. Vladimira)

Řád založila carevna Kateřina II. v roce 1782 jako obecný záslužný řád. Jeho založení i název – odkazující na tradici Kyjevské Rusi – je možné dát do souvislosti s ruskými nároky na pravo-břežní části Ukrajiny, kterých se také carevna po dělení Polska (1792 a 1795) zmocnila.

Dělil se na 4. třídy:

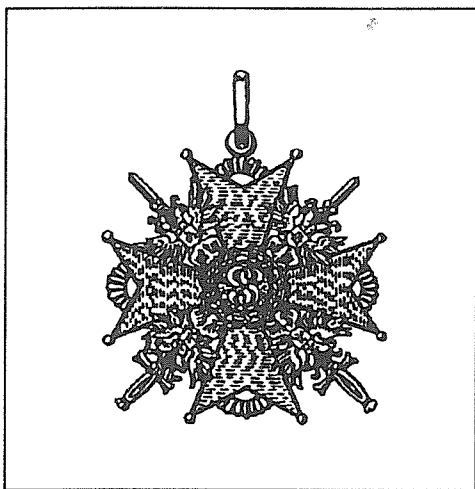
1. třída – velkostuha, hvězda na pravé straně hrudi;
2. třída – u krku, hvězda v pravo;
3. třída – u krku;
4. třída – na prsou.

Je to zlatý tlapatý kříž, červeně smaltovaný s černým okrajem. V okrouhlém černém středu je černá iniciála světce knížete sv. Vladimíra, za něhož byla Kyjevská Rus christianizována, na korunovaném hermelínovém knížecím plášti. Vzadu je datum založení řádu 1782.

Hvězda: osmicípá, cípy střídavě zlaté a stříbrné, v okrouhlém černém středu zlatý tlapatý kříž, obklopený ruskými iniciálami C.P.K.B. (S.P.K.V., Svätý apoštolský kníže Vladimír), okolo zlatý ruský nápis psaný rovněž azbukou *Užitiek, čest, sláva* v červeném poli.

Stuha: černo-červeno-černá.

Za válečné zásluhy byly připojeny zkřížené meče (od roku 1855 za krymské války).

Řád sv. Stanislava (Orděn sv. Stanislava)
Původně byl založen v roce 1765 posledním polským králem Stanislavem II. Augustem Poniatowskim (1764–1795) jako polský řád. Roku 1815 byl obnoven ruským carem Alexandrem I. (Aleksanděr I. Pavlovič, 1801–1825), když po Vídeňském kongresu byla z části ruského záboru Polska vytvořena tzv. Kongresovka (Polské království spojené personální unii s Ruskem). Za Mikuláše I. (Nikolaj I. Pavlovič, 1825–1855) po polském povstání 1830–1831 byl zařazen mezi ruské řády jako obecný záslužný řád.

Dělil se na tři stupně:

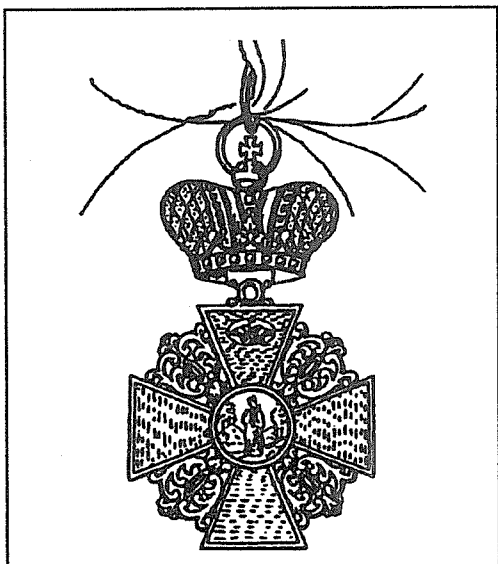
1. třída – velkostuha, hvězda;
2. třída – u krku;
3. třída – na prsou.

Odznakem řádu je zlatý osmihrotý kříž, zakončený kuličkami, červeně smaltovaný. Na koncích ramen, mezi hroty, jsou zlaté obloučky, mezi rameny zlatí dvouhlaví orli. V červeném okrouhlém středu je zlatá dvojitá iniciála S – symbolizující polského národního svätce krakovského biskupa sv. Stanislava (asi 1003–1079), podle něhož řád nazván – obklopená zeleným věncem.

Hvězda: stříbrná, osmihrotá, v bílém okrouhlém středu zlatá dvojitá iniciála S, okolo heslo *Premiando incitat* (Odměňováním podněcuje) obklopené modrým prstencem se zlatými větévkami.

Stuha: červená s bílo-červeno-bílými okraji.

Za válečné zásluhy byly přidány zkřížené meče mezi rameny.

Řád sv. Anny (Orděn sv. Anny)

Řád založil roku 1735 vévoda Karl Friedrich Holstein-Gottorp (Karel Bedřich Holštýnský, 1702–1739) na paměť své zemřelé choti Anny (1708–1728), dcery cara Petra I., v jedné třídě. Později se jeho syn stal ruským carem Petrem III. (Pjotr Fjodorovič, 1762) a jeho vnuk car Pavel I. (1796–1801) zařadil při svém nástupu na trůn roku 1796 tento řád mezi ruské řády a rozšířil ho.

Dělí se po úpravách na 4. třídy:

1. třída – velkostuha přes levé rameny, hvězda vpravo;
2. třídy – u krku;
3. třída – na prsou;
4. třída – od roku 1825 (řádový kříž připevněn na šavli).

Jde o zlatý tlapatý kříž, červeně smaltovaný, se zlatými ornamenty mezi rameny. V okrouhlém středu je postava sv. Anny s křížem v ruce, kráčející v krajině mezi stromy, vše v přirozených barvách, vzadu ozdobná iniciála A (Anna).

Hvězda: stříbrná osmicípá, v okrouhlém středu červený kříž ve zlatém poli, okolo zkrácené latinské a latinkou psané heslo Aman. iust. piet. fidem (Přátelům spravedlnosti, zbožnosti a věrnosti).

Stuha: červená s tenkým žlutým okrajem.

Součástí řádu je medaile pro poddůstojníky a mužstvo. Je stříbrná s červeným tlapatým křížem v červeném prstenci na přední straně.

Řád bylo možno udělit za zvláštní zásluhy s korunou, 3. třídu také na stuze, složené do mašle, za válečné zásluhy byly připojeny zkřížené meče mezi ramena kříže (od roku 1855).

Řád zůstal rodinným řádem dynastie Romanovců, přesněji Romanov-Holstein-Gottrop.

Prameny:

Lobkowitz František:

Ottův slovník naučný, sv. XXII, str. 205

Encyklopedie řádů a vyznamenání

Libri, Praha, 1995

Knihovna ČGHSP

SÚA Hradčanská

Příruční knihovna

Literatura:

- 1 Čermušák Gracian: *Dějepis hudby*, II. díl. Brno, 1925. Knihovna autora.
- 2 Ottův slovník naučný, sv. XV., str. 712, SÚA Hradčanská, příruční knihovna.
- 3 *Pichl J.B.: Vlastenecké vzpomínky.* Fr. Borový, Praha 1936. SÚA Karmelitská, sign. I. 12.854.

- 4 *Březina Josef: Děti slavných rodičů.* Horizont, Praha, 1995. Knižovna ČGHSP.
- 5 *Hlaváčková Ludmila – Svobodný Petr: Dějiny pražských lékařských fakult 1348–1990.* Univerzita Karlova, Praha, 1993. Státní lékařská knihovna, sign. K 63.516.
- 6 **Fond Velkostatku Chlumec nad Cidlinou**, inv. č. 5640, sign. 16, kart. 148 SOA Zámorsk.
- 7 *Kolektiv: Velké vzory našeho lesnictví.* ČSAZV Praha, 1958. Knižovna Ing. Hoyerera.
- 8 **Tereziánský katastr** (fond TK), inv. č. 13, fol. IV, str. 208–248. SÚA Hradčanská.
- 9 Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond: **Katalogy posluchačů K.–F. univerzity – medicinské fakulty.** Inv. č. 265, 266, 267.
- 10 Archiv Univerzity Víděň: Sdělení č.j. UA Z1 859–2/95 z 26.6.1995.
- 11 Gosudarstvennyj oblastnyj archiv Tambov, Rusko. Fond 2, inv. č. 139, A. 2654, fol. 3–9
Fond 161, inv. č. 1, A. 2309, fol. 1–8v.
A. 3366, fol. 23v.–25
A. 3398, fol. 1–38v.
- 12 Ottův slovník naučný, sv. XXII, str. 267–268. SÚA Hradčanská, příruční knihovna.
- 13 *Francey V. A.: Rusové v Čechách za válek Napoleonských.* Časopis musea království Českého, roč. 1898, str. 39–60. SÚA Karmelitská, sign. C 54.
- 14 *Zelený Václav: Život Josefa Jungmanna.* Praha, 1873. SÚA Karmelitská, sign. II–M–46.
- 15 *Novák J., B.: Války osvobozovací a naše obrození.* Časopis musea království Českého, roč. 1914. SÚA Karmelitská, sign. C 54
- 16 *Hanesch Josef: Napoleonovo tažení do Ruska 1812–1813* Archivní správa MV ČR, Praha 1972, Knižovna ČGHSP
- 17 *Hanesch Josef: Osvobozenecká válka 1813–1815* SOA Třeboň, 1986. Knižovna ČGHSP
- 18 **Ottův slovník naučný**, sv. XXII, s. 321. SÚA Hradčanská, příruční knihovna

Doc.MUDr. Jaroslav Černý, CSc., Jeremenkova 103, 140 00 Praha 4 – Podolí

Souhrn

Med. Dr. Karel Michael Rang (1780–1858), ruský státní rada

Med. Dr. K.M. Rang (Michail Francevič Rang), syn lesmistra Františka Ranga, autora „Lesního řádu“, císařského patentu z r. 1754, začal lékařská studia na pražské a dokončil je na vídeňské univerzitě, kde promoval v r. 1807. Roku 1808 vstoupil do ruských služeb a jako vojenský lékař se zúčastnil napoleonských válek. Byl mnohokrát vyznamenán právě tak jako v občanských službách, v nichž setrval od r. 1816 do r. 1856. V roce 1823 byl jmenován carským státním radou.

Zusammenfassung

Med. Dr. Karel Michael Rang (1780–1858), russischer Staatsrat

Med. Dr. K.M. Rang (Michail Francevič Rang), Sohn des Forstmeisters Franz Rang, Authors der „Forstordnung“, kaiserlichen Patents vom J. 1754, begann seine medizinische Studien an Prager und beendete sie an Wiener Universität, wo er im Jahre 1807 promovierte war. Im J. 1808 ist er in russische Dienste eingetreten und als Militärarzt hat an den Kriegszügen gegen Napoleon teilgenommen. Er war manchmal ausgezeichnet, ebenso wie in bürgerlichen Diensten, in welchen er vom 1816 bis 1856 geblieben ist. Im Jahre 1823 ist er zum Staatsrat ernannt.

Summary

Med. Dr. Karel Michael Rang (1780–1858), Russian Privy Councillor.

Med. Dr. K.M. Rang (Michail Francevič Rang), son of wood-reeve Franz Rang, author of the „Forest Order“, Imperial Patent from the year 1754, started his medical studies at the Prague University and finished at the Vienna University, where he graduated in the year 1807. In 1808 he entered Russian services and as a military surgeon partook in Napoleonic wars. He was many times decorated, as well as in Civil Services, where he remained from 1816 till 1856. In 1823 he was appointed Imperial Privy Councillor.

Příspěvek ke třídění rodopisných poznatků

Ivan Vilímek

K přesné identifikaci jednotlivých osob, kterými se rodopisec při své práci zabýval a k vyjádření jejich vzájemného vztahu slouží rodopisné číslování [1] nebo obecněji zavedení rodových znaků [2]. Při mnohaletém praktickém užívání těchto třídících pomůcek jsem dospěl k vlastnímu způsobu, k zavedení tzv. **identifikačních symbolů (IDS)**, s jejichž podstatou si Vás v dalším dovoluji seznámit.

Nejprve si však upřesněme, v jakém smyslu budeme používat jednotlivé genealogické termíny:

VÝVOD

Rozumíme jím souhrn („všech“) **předků** (ascendentů) určitého jedince (střena, probanta). Do vývodu fakticky *nepatří* sourozenci a druhé manželky jednotlivých členů vývodu, přesto z praktických důvodů je často do, či snad lépe k vývodu přiřazujeme.

ROZROD (případně úplný rozrod).

Rozumíme jím souhrn osob (všech osob), pocházejících v přímé posloupnosti zplazením nebo zrozením od určitého jedince (střena, probanta). Jednotlivé členy rozrodu nazýváme **POTOMKY** (descendenty) střena.

Je zřejmé, že nelze mluvit o úplném vývodu, neboť vývod je „otevřen“ do minulosti; *každý* z nás má tedy fakticky miliony a miliony předků, z nichž však je prakticky možné identifikovat jen omezený počet, často jen velmi omezený počet. Oproti tomu pojem úplný rozrod má oprávnění – každý rozrod je ukončen přítomností. Do rozrodu samozřejmě *patří* všechny děti rodiny, *nepatří* tam však manželky či manželé potomků, přesto je tam opět z praktických důvodů často přiřazujeme.

RODOKMEN je vlastně výtah z rozrodu, obsahující pouze potomky v mužské linii. „po meči“, tj. v novější době osoby stejného příjmení.

GENERACE

Vztah rodiče – jejich děti vyjadřujeme ve vývodu i rozrodu pojmem generace. Generace v rodopisném slova smyslu. V rozrodu přechod od rodiče k jeho dětem, ale současně i od sourozenců rodiče k jejich dětem, od bratraců a sestřenic rodiče k jejich dětem, od vlastníků a vlastnic rodiče atd. nazýváme přechodem od jedné generace ke druhé (od generace předků ke generaci potomků) a *opačně*. Obdobně ve vývodu přechod od dítěte k jeho rodičům, od nich ke všem jeho prarodičům atd. nebo směrem opačným nazýváme opět přechodem od generace ke generaci.

Je tedy jak vývod, tak rozrod rozvrstven, uspořádán do jednotlivých generací. Střen (probant) je v obou příkladech vždy generací 1., takže číslování generací v rozrodu se vzrůstajícím letopočtem vzrůstá, ve vývodu klesá. *Zásadní rozdíl* mezi vývodem a rozrodem záleží v tom, že počet členů jednotlivých generací vývodu tvoří nutně geometrickou posloupnost (n-tá generace vývodu obsahuje 2^{n-1} předků), zatím co u rozrodu v n-té reálné generaci může být minimálně 1 člen, maximální počet členů

generace je omezen jen reálnou možností každého člena předchozí generace – kolik byl schopen mít dětí. Počet členů následující generace rozrodu může být větší, stejný nebo menší než počet členů generace předcházející. Jestliže n -tá generace rozrodu má nulový počet členů, znamená to, že rozrod příslušného probanta vymřel po měři. i po přeslici předcházející, $n-1$ generací. Odhlížím při tomto výkladu od možnosti příbuzenských sňatků, vedoucích ke ztrátě předků (impexu) či přesunu předků ve vývodu a jejich období v rozrodu. Tyto pojmy nejsou pro náš další výklad podstatné.

POKOLENÍ

Tento pojem se někdy užívá místo pojmu generace s tím rozdílem, že pořadí pokolení je vždy o jedničku menší než pořadí generací, tj. probant je vždy nultým pokolením (rodiče 1. pokolením předků ve vývodu, prarodiče 2. pokolením předků atd. nebo v rozrodu jsou děti 1. pokolením potomků, vnuci 2. pokolením ... atd.).

Nyní se ještě poněkud podrobněji *zabýváme* rodopisným číslováním. Číslování jednotlivých členů vývodu je známo několik způsobů. Pojednává o nich řada rodopisných příruček a návodů, ze starších uvedu např. publikaci Dr. Ant. Markuse [1]. Klasické jsou metody Kekuleho a Lorenzova. V novější době se často užívá číslování v dvojkové soustavě (v podstatě Kekuleho číslování, převedené do dvojkové číselné soustavy).

Každá metoda číslování má své výhody i nevýhody, společným znakem všech však je, že bezproblémově použitelné jsou pouze pro členy vývodu. Bez ohledu na to, zda o tom kterém členu vývodu něco víme či ne. Např. otcův děd z matčiny strany má v Kekuleho způsobu číslo 10 (v Lorenzově $8/3$, ve dvojkové soustavě 1010) ať už víme, že to byl Josef Jiráček, * 4.8.1821 v Dolním Újezdě 42, syn Jana Jiráčka ... atd., nebo o něm (zatím) nevíme vůbec nic konkrétního! Pokusíme-li se mechanicky aplikovat tato číslování na rozrod, setkáme se s potížemi. Zjistíme mj., že každým dodatečně zjištěným jedincem (např. nalezením 5. dítěte v rodině, kde jsme až dosud znali jen 4 děti) vyvstane u převážné většiny způsobů číslování nutnost přečíslovat větší či menší část rozrodu.

Největší praktická potíž číslování však tkví v *neslučitelnosti* číslování vývodu s číslováním rozrodu. Číslování vývodu jde od současnosti k minulosti, zatímco číslování rozrodu jde od minulosti k současnosti. Většina z nás občanských genealogů postupujeme ve své praxi tak, že nejprve sestavíme (více či méně rozsáhlý vývod/-y) svůj vlastní nebo nějakých, pro nás zajímavých osob. Z praktických důvodů se přitom zajímáme nejen pouze o osoby do těchto vývodů patřící, ale i o jejich sourozence a případně i o jejich manželky, potomky apod. V jednotlivých matričních záznamech i jiných jejich písemnostech těchto „nečlenů vývodu“ totiž často nalezneme nebo si alespoň ověříme řadu informací, chybějících v matričních záznamech a písemnostech bezprostředních členů vývodu.

Tyto zajímavé „nečleny vývodu“ však potřebujeme nějak identifikovat, označit! V další fázi bádání se pak zajímáme o možnou příbuznost nás či probantů již sestavených vývodů s jinými zajímavými osobnostmi. Uvedu alespoň dva z řady konkrétních případů ze svého bádání. Po sestavení vývodu mého syna Petra Vilímka mne zajímalo, zda a jak jsme příbuzní se známým nakladatelem Jos. R. Vilímkem a zda a jak jsme příbuzní s brněnským rodopiscem, již zesnulým univ. prof. MVDr. Richardem Harnachem, DrSc. (To jsem z našeho vývodu již věděl, že jedna z mých praprababiček byla rozená Harnachová). Obojí příbuzenství jsem bezpečně prokázal, což však znamená, že jsem sestavil i dva neúplné rozrody; v jednom z nich je střenem společný předek Vilímek, ve druhém společný předek Harnach.

Potřeba začlenit jak výše uvedené „nečleny vývodu“ (sourozence členů vývodu a další), tak členy oněch neúplných rozrodů do jednotného systému mne po mnoha tápáních přivedly k následujícím pravidlům pro zavedení **identifikačních symbolů** (IDS):

1. Základem **IDS** je vývod a číslování v něm ve formě desetinného čísla. Vlevo od desetinné čárky je pořadí pokolení ve vývodu, vpravo od ní pořadí člena v daném pokolení. Tedy střena má číslo 0,1; jeho otec 1,1; matka 1,2. Děd z otcovy strany 2,1; bába z otcovy strany 2,2 atd.
2. U členů vývodu je **IDS** totožný s uvedeným číslováním vývodu. Je proto tvořen *pouze* číselnými znaky. Kromě střena (může jím být i žena) mají všichni mužové vývodu za desetinnou čárkou čísla lichá, ženy sudá. Manželský pár se liší za desetinnou čárkou vždy o jednotku.
3. U nečlenů vývodu – sourozenců členů vývodu, je **IDS** tvořen z **IDS** příslušného člena vývodu přiřazením velkého písmene vpravo. Otcovi sourozenci mají tedy **IDS** 1,1A; 1,1B; 1,1C atd., sourozenci babičky z matčiny strany 2,4A; 2,4B; atd. Zde již tedy neplatí, že muž musí mít za desetinným číslem číslo liché, žena sudé.
4. Manžele/-ky nečlenů – sourozenců (viz bod 3) mají **IDS** totožný se svým manželem/-kou, doplněný vpravo malým písmenem c (conjunct). Opět zde neplatí pravidlo lichý – sudá.
- 4.a Pokud bych chtěl nebo potřeboval zdůraznit pohlaví (sám tak nečiním) připojil bych zprava malé m nebo ž. (Např. babiččina sestra 2,4Bž, její manžel 2,4Bm, (jejich vnuk AmA2,4B.)).
5. Pokud jeden z manželů není členem vývodu (např. první manžel vdovy, která se teprve druhým sňatkem stala členem vývodu (nese **IDS** totožný s příslušným členem vývodu, kterého v manželství „nahrazuje“, doplněný vpravo malým písmenem p (primus), s (secundus), t (tercius) atd. Platí tedy pravidlo lichý – sudá.
6. Děti nečlenů – sourozenců (viz bod 3.) nesou **IDS** vytvořený z **IDS** jejich rodičů předřazením velkého písmene **před** tento **IDS**. Bratřenci a sestřenice střena mají tedy **IDS** typu A1,1A; B1,1A; C1,1A (navzájem sourozenci), nebo A1,1B; B1,1A (opět sourozenci, ale s předcházející skupinou bratřenci a sestřenice) nebo A1,2A; B1,2A (opět sourozenci, ale s předchozími dvěma skupinami cizí lidé).
7. Pro další děti v sestupné linii (viz bod 6.) (např. vnuk sestřenice střena) se tvoří **IDS** postupným předřazováním velkých písmen vždy zleva před **IDS** jeho rodičů (např. jeden z vnuků sestřenice z matčiny strany střena má **IDS** BCA1,2A – je to druhé dítě třetího dítěte oné sestřenice – v případě, že při přidělování jednotlivých písmen abecedy dbám na časovou posloupnost dětí. To však není nijak nutné, osobně často přiděluji jednotlivá písmena tak, jak na jednotlivé sourozence narážím – od konce, nebo nejprve sourozenci v pozdějším bydlišti, pak teprve v původním bydlišti a podobně).

Další doplňující a upřesňující pravidla jsou možná, nikoliv nutná a je možné je zavádět individuálně podle okamžité potřeby.

Hlavní výhodou tohoto systému spatřuji v tom, že z **IDS** bezprostředně vidím (číslo před desetinnou čárkou) o které pokolení předků probanta jde, resp. ve kterém pokolení došlo k oddělení sestupných linií probanta a dané osoby. V pokolení o 1 vyšším pak byl jejich společný předek a jeho **IDS** jej jednoznačně identifikuje. Počet *velkých* písmen

před čísla určuje, zda daná osoba je a) „generačně starší“ (počet je menší než číslo před desetinnou čárkou), b) na generační úrovni střena („vzdálený bratranec, sestřenice“) počet je roven číslu, c) „generačně mladší“ počet je větší než číslo před desetinnou čárkou. Samozřejmě velkou těžkopádností a tedy nevýhodou je, že osoby velmi vzdáleně příbuzné mají neúměrně rozsáhlý IDS typu BACBDD7,23H apod. Pravidla pro výpočet IDS dětí z IDS rodičů a opačně neuvádím, jsou evidentní.

Závěrem uvedu konkrétní ukázkou z části synova vývodu a částečného rozrodu jeho 4x pra-děda Václava Harnacha:

-
- 0,1 Petr Vilímek, * 26.3.1963 v Brně .. atd. *STŘEN*
- 1,1 Ivan Vilímek, * 11.6.1934 v Brně ... atd. *Petrův otec*
 1,2 Eva V. roz. Machytková, * 21.9.1937 v Nové Pace ... *Petrova matka*
- 2,1 Maxmilián Vilímek, * 6.10.1892 ... *děd*
 2,2 Marie V., roz. Sedláčková, * 19.8.1894 ... *a babička z otcovy strany*
 2,3 Josef Machytka, * 7.5.1909 ... *děd*
 2,4 Marie M., roz. Novotná, * 3.5.1913 ... *a babička z matčiny strany*
- 3,1 Ant. Vilímek, * 6.1.1848; 3,3 Josef Sedláček, * 6.3.1870 *praděd*
 3,5 Jan Machytka, * 19.6.1880; 3,7 Josef Novotný, * 3.1.1888 *praděd*
 3,2 Marie V. roz. Jiráčková, * 26.10.1854 ...; 3,4 Anna H. roz. Festová, * ...*prababička*
 3,6 Barbora M. roz. Vichová, * ...; 3,8 Anna H. roz. Festová, * ... *prababička*
- 4,1 Dominik Vilímek, * 1.8.1814; 4,3 Josef Jiráček, * *a dalších 6 prapradědů*
 4,2 Anna V. roz. Šuřičková, * 14.10.1821 *a dalších 7 praprababiček*
- 5,1 František Vilímek, * 29.1.1780 v Častolovicích jeden z 16ti 3x pra-dědů
 5,2 Marie Magdalena V. roz. Harnachová, * 3.7.1787, manželka předchozího 5,1 Františka Vilímka, oo 22.11.1808 ve Vysokém Mýtě ...
- 6,3 Václav Harnach, * 9.5.1754 v Streitdorfu v Dolním Rakousku, městský polesný ve Vysokém Mýtě, otec 7 dětí (z nichž 3. byla 5,2 Marie Magdalena prov. Vilímková, 4x pra-děd Petra Vilímka
- 6,4 Františka H., roz. Portešová *, manž. předchozího 6,3 Václava Harnacha, 4x pra-babička Petra Vilímka
- 5,2A Anna Marie Harnachová, * 20.6.1784 nejstarší sestra 5,2 Marie Magdaleny, prov. Vilímkové
 5,2B Václav Jan Harnach, * 14.10.1785 ve V.M.; oo 24.11.1812 ve V.M.; + 14.12.1853 ve V.M., voskař ve V.M., otec 5 dětí
- 5,2F Karel Borom. Harnach, * 7.11.1793 ve V.M.; oo 16.8.1819 ve V.M.; + ?, uzdař ve V.M., otec 8 dětí
 5,2J František Harnach, * i + 18.12.1802 ve V.M., poslední dítě 6,3 Václava a 6,4 Františky Harnachových
-

- A5,2B** Augustýn Ludvík Harnach, * 25.8.1831 ve V.M., řeznický mistr ve V.M., otec 8 dětí
- BA5,2B** Jan Harnach, * 20.11.1857 ve V.M., majitel krejčovského závodu a obchodu v Boskovicích, otec 12 dětí
- JBA5,2B** Richard Harnach, * 30.3.1898 v Boskovicích, MVDr., univ. prof. na VŠ veterinární v Brně, dopisující člen Francouzské akademie veterinární v Paříži, řádný člen Polské akademie věd a umění v Krakově
genealog, otec 2 dětí
+ 29.10.1981 v Brně
- AJBA5,2B** Richard Harnach, * 3.4.1939 v Brně, MVDr., veterinární lékař
otec 2 dětí

Pozn.: Částečný rozrod Harnachů je výtahem z rozrodu, vypracovaného zemřelým univ. prof. Harnachem. Za jeho poskytnutí a za povolení ke zveřejnění děkuji jeho synovi, MVDr. Richardu Harnachovi (AJBA5,2B).

Literatura:

- [1] *Řičář, Kr.:* **Genealogické a heraldické listy.** Roč.XVI., č. 1–2/1996, str. 29 a další.
- [2] *Markus, Ant.:* **Rodinná kronika. Populární úvod do studia rodopisného.** (Genealogie). Praha, ČAV, 1926.

Ivan Vilímek, Antonínská 6, 600 10 Brno

Souhrn

Příspěvek ke třídění rodopisných poznatků

Autor popisuje vlastní způsob přesné identifikace jednotlivých osob – členů vývodu ale i jeho nečlenů (sourozenců předešlých) zavedením tzv. identifikačních symbolů (IDS) ve formě desetinného čísla, který se jeví obecněji použitelný. Popis jeho tvorby však přesahuje rozsah, obvyklý pro souhrn. V článku je uvedeno též praktické použití IDS.

Zusammenfassung

Beitrag zum Klassifizieren genealogischen Erkenntnissen

Der Autor beschreibt seine eigene Art der genauen Identifikation einzelner Personen – Ahnentafelmitgliedern aber auch Nichtgliedern (vorherigen Geschwister) durch Einführung der sogenannten Identifikationsymbolen (IDS) in der Form einer dezimalen Zahl, welche allgemein mehr brauchbar scheint. Die Beschreibung der Methode überschreitet aber den üblichen Umfang der Zusammenfassung. In dem Artikel ist die praktische Anwendung IDS angeführt.

Summary

Contribution to the Classification of Genealogic Knowledges

The autor describes his own method of precise identification of single persons – members of the ancestry tables, but also nonmembers (previous brothers and / or sisters) by introducing the so called identification symbols (IDS) in the form of a decimal number, that seems to be commonly more useful. But the description reaches beyond the usual scope for a summary. Practical use of IDS is also shown.

Počátkem 19. století se na Hané objevila podivná choroba, označovaná jako Faulungsfieber nebo Faulfieber. V únoru 1806 na ni zemřela matka mého pradědečka, Veronika Vyhánková z Moravské Huzové. Poněvadž byla pouhých sedm dní po porodu, domnívala jsem se zprvu, že se jednalo o horečku omladnic, na niž v tehdejších časech rodičky často umíraly. Byl to však omyl. V matrice fary hnojické¹ byla u jména zemřelé poznámka Wittib; byla tedy vdovou a její muž musel zemřít nejpozději do 9 měsíců před narozením svého pohrobka. A skutečně, v lednu 1806, měsíc před smrtí své ženy, zemřel Jan Vyháněk, sedlák z Moravské Huzové č. 7, stár 40 roků, rovněž na Faulungsfieber. Tedy na stejnou chorobu jako jeho 29letá žena, která ještě před svou smrtí povila jejich posledního potomka.

Tragédie rodiny Vyhánkovy byla otřesná. Novorozeně skonalo deset dní po matce, zůstaly tu i čtyři malí sirotci, z nichž během několika let další dva zahynuli. Dospělého věku dosáhli pouze náš předek František, tehdy pětiletý, a jeho malá sestřička Marianna. Není divu, že jsem se začala o nemoc, na niž zemřeli oba jejich rodiče, intenzivně zajímat. Při podrobném studiu příčin úmrtí v Moravské Huzové a dalších lokalit, spadajících pod faru v Hnojicích (v blízkosti Šternberka) jsem zjistila následující:

Příčina všeho neštěstí, nemoc označovaná dříve nepoužívaným názvem Faulungsfieber, řádila tehdy i v okolních obcích a smrt kosila jednoho nemocného za druhým. Často na ni umíralo krátce po sobě i více osob z téhož stavení nebo jejich příbuzní ve vedlejší vsi. Zajímavé je, že této chorobě podléhali především dospělí, děti zcela výjimečně. Mezi těmi v oné době řádily především spalničky a neštovice. Smrt na „Faulungsfieber“, jak tu byla místo Faulfieber tato nemoc označována, byla prvně zaznamenána 14. prosince 1805 v újezdské matrice v obci Želechovice, kde na ni začali lidé houfně umírat. Před vánocemi se vyskytly ojedinělé smrtelné případy v dalších blízkých obcích: Moravské Huzové, Hnojicích a Žerotíně. Od ledna vzplála zákeřná choroba všude plnou silou a smrt začala kosit i obyvatele Libuše a Štarnova. Několik úmrtí je zaznamenáno i v malých vískách, jako byly Benátky a Krnov. Během necelých šesti měsíců zahynulo 96 osob, z toho dvě děti. Epidemie Faulfieber trvala od poloviny prosince 1805 do začátku června 1806 a skončila tak náhle, jak začala. Pouze jediný smrtelný případ se vyskytl v červenci toho roku v Moravské Huzové a zcela ojedinělé úmrtí bylo zaznamenáno v březnu 1807 ve vzdálenější obci Újezdě u Uničova. Jinak se sledovaná choroba po řadu let v uvedených obcích neobjevuje, až na Štarnov, kde se epidemie opakovala v době od 14. prosince 1809 do 14. května 1810. Zemřelo tehdy celkem 14 dospělých. Pak se již nikde po dlouhá leta podobná diagnosa nezaznamenává.

Ze zápisu o zemřelých v matrikách fary újezdské (1785–1842), fary hnojické (1784–1843) a ze Štarnova (1784–1890) jednoznačně vyplývá, že:

1. Faulfieber (místně označovaná jako „Faulungsfieber“) se jako příčina smrti v obcích těchto farností prvně konstatovala 14.12.1805 a byla zapisována vedle jiných diagnos, např. „Nervenfieber“, „hitzige Fieber“, „an rothen Ruhr“, tedy šlo o rozdílnou chorobu,
2. smrtelné případy Faulfieber byly zaznamenány vždy v zimním a jarním období (až na dvě výjimky),
3. zemřelo na ni 108 osob ve věku 16–86 let a 2 čtyřleté děti,
4. postižení bydleli často společně nebo v těsném sousedství. Někdy se jednalo o příbuzné, bydlící v blízkých obcích.

Z uvedeného vyplývá, že šlo zcela jistě o infekci, ale v tehdejší době se o nakažlivosti chorob nic nevědělo. Nemoc byla sice odedávna známá v různých koutech světa, avšak ve střední Evropě se silně rozšířila až počátkem 19. století. V roce 1833 a 1838 se o ní široce rozepisují lékaři v Lipsku a ve Vídni. Přemíra názvů, které jí dávají, však svědčí o nejednotě názorů na její původ a o jistých rozpacích odborníků. Nazývána je německy Faulfieber, faulige Fieber, Blutzersetzungsfeber, anglicky Putrid fever, francouzsky Fièvre adynamique, dále: Synochus putris, Synochus putris seu putridus veteris, Febris continua maligna, –continua putrida, –continua Boerheini, –putrida simplex, –putrido-gastrica, –pituitos maligna, –paralytica, –putrido-sanguinea, –coliquativa, Pyrexia haemoseptica. Nejbližše pravdě byli ti, co ji už tehdy nazývali Febris typhoidea či prostě Typhus.

Jestliže lékaři ve svých odborných sděleních sami přiznávali, že v názvosloví panuje velký zmatek, ačkoli jde vždy o jednu a touž chorobu, právě tak zmatené byly jejich domněnky o příčinách jejího vzniku. Někteří se domnívali, že nejde o prvotní, ale druhotný projev jakési nemoci, hledali také souvislosti s podnebím nebo prostředím, kde pacienti pobývali, jiní viděli příčinu onemocnění ve způsobu života nebo zas ve stravování. Začíná se hovořit o „contagiu“, především o „miasmech v ovzduší“. Znovu je nutno zdůraznit, že se tehdy ještě nevědělo nic o mikrobech ...

V jednom se však všichni shodovali: v symptomech a průběhu Faulfieber, jejichž popis je přímo drastický. Nějaký čas před propuknutím choroby nemocní pociťují bolestivý tlak v hlavě, mrazení a pobolívání končetin, velkou zemdlenost. Jsou leniví, sklесlí, malátní, bez chuti k jídlu, s výrazným odporem k masité stravě, trpí nadýmáním, později průjmem. Při náhle stoupající horečce žízni, ale polykání je ztíženo až paralysováno. Celková slabost se stupňuje. Pacienti zalití lepkavým potem, nemohou ležet na boku, převalují se stále na záda, zvrací krvavou až černou sseďlinu, někdy zelenou žluč. Krvácí ze všech tělních otvorů, jejich kůže je poseta temně zelenými skvrnkami, které se slévají i v proužky. V sseďlém obličejí mezi nedověřelými, okoralými rty je vidět hnědě zbarvený, černě lemovaný jazyk a sazovitý povlak na zubech a dásních. Nastává samovolný odchod stolice a moče. Nebožáci ztrácí sluch i čich, sotva mluví, blouzní. Krhavé oči se stáčí, následuje třesavka, rysy tváře se propadají. Vypuká krize. Smrt nastává od počátku příznaků během několika hodin, maximálně několika dní. Měl-li pacient štěstí a krizi přežil, rekonvalescence trvá velmi dlouho.

Pokusy o léčbu byly většinou neúspěšné. Použití žilou, které se všeobecně používalo, působilo vždy škodlivě, také ostatní prostředky měly jen nepatrné pozitivní účinky. Doporučovalo se omývat postižené studenou vodou, přikládat na hlavu studené obklady, podávat tinkturu Rhatanhiae, chinin, čaje z květů arniky, potírat tělo kafrem a v nejzávažnějších situacích použít opium. Léčebné úspěchy byly převažovány neúspěchy; platilo jednoznačně: „Lékař léčí, ale jen Bůh uzdravuje...“ Uplyne dalších čtyřicet let než prof. Dr. Bohumil Eiselt ve své knize vysloví názor, že diagnózy „Nervenfieber“, „Hitzige Fieber“ i „Faulfieber“ patří jedné a téže chorobě, neboť příznaky a zejména pitevní nálezy se u všech shodují. Zajímavé je, že při svém pozorování více než stovky případů, které provedl v pražské nemocnici, uvádí větší výskyt této choroby v zimních měsících a na počátku jara a výrazně větší odolnost dětí nežli dospělých. Vyslovuje domněnku, že nemoc, která dostala název břišní tyf – typhus abdominalis, je přenášena požitím znečištěné vody, znečištěného mléka. Rok po tomto sdělení je zjištěn mikrob, který je toho všeho příčinou: bacilus typhi.

Nedávno tomu bylo 190 let od úmrtí Jana a Veroniky Vyhnánkových, kteří se stali obětí nejzákeřnější formy tyfu, zvané Faulfieber. Jako ostatním, kteří umírali, nebylo jim pomoci. Kolik bylo celkem nakažených a uniklo smrti, není známo.

Zvláštní forma tyfu, která začínala výraznou zemdleností a prudce probíhala za výrazného hnilobného zápachu a obluzení se česky nazývala pitomice, lenora. Její výskyt v uvedené oblasti lze dávat v souvislost s tažením cizích vojsk do bitvy u Slavkova a s návratem nakažených vojáků. Ještě po téměř dvou stech letech se zde říká o lidech, kteří se vymlouvají na velkou únavu, že jde na ně „lenora“.

MUDr. Eva Stupková, Hradištko pod Medníkem 58, 252 09

Prameny a odborná literatura

- ¹ Matrika fary z Hnojic, i.č. 7611
Matrika fary z Újezda u Uničova i.č. 8128
Matrika Štarnova, i.č. 7682
Zemský archiv v Opavě, pracoviště Olomouc
- ² Eiselt Boh.: „Nemoci sdělné“, Praha
Eulenburg Albert: „Real-Encyklopedie der gesammten Heilkunde“, Wien und Leipzig, 1894
Eulenburg Albert: „Universal-Lexikon der praktischen Medizin und Chirurgie“, Leipzig, 1838
Jungmann Josef: „Slovník čes.-něm.“ III. díl, vydání 1837.
Ústav dějin lékařství FVL UK v Praze
- ³ Lutonský B. – Černý Jar.: „Latinsko-německo-český slovník nemocí ... ČGHSP, Praha 1995
Nyklíček L. – Štern K.: „Dějiny medicíny v datech a faktech“ Avicenum, Praha 1985
Knihovna autora

Souhrn

O hrozné smrti „Lenoře“

Počátkem 19. století propukla na Moravě v obcích Hnojice, Libuš, Moravská Huzová, Šternov, Žerotín a Želechovice epidemie „Faulfieber“, česky zvané pitomice nebo Lenora. Během krátké doby zemřelo 108 dospělých a 2 děti. Šlo o prudkou formu břišního tyfu s vysokou mortalitou. Nemoc byla do uvedených obcí patrně zavlečena vojskem v souvislosti s bitvou u Slavkova. Teprve v 2. polovině 19. století byl zjištěn její původce, Salmonella typhi a potvrzena její nakaživost.

Zusammenfassung

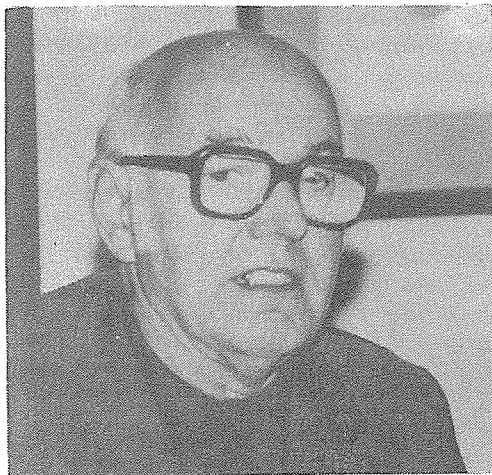
Über die schreckliche Todkrankheit „Lenora“

Anfangs des 19. Jahrhunderts entstand in Mähren in den Gemeinden Hnojice, Libuš, Moravská Huzová, Šternov, Žerotín und Želechovice die Epidemie von „Faulfieber“, tschechisch auch wie „Tölpelkrankheit“ oder „Faulheitkrankheit“ genannt. In kurzer Zeit starben 108 Erwachsene und 2 Kinder. Es handelte sich um eine akute Form von Bauchtyphus mit hoher Mortalität. Die Krankheit war wahrscheinlich in die obengenannten Gemeinden im Zusammenhang mit der Schlacht von Austerlitz durch die Armee eingeschleppt. Erst in der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts wurde die Herkunft – Salmonella typhi – identifiziert und die Ansteckbarkeit bestätigt.

Summary

On the Formidable Death „Lenora“

At the beginning of the 19th century there was an outburst of the epidemic called „Faulfieber“ in Moravia, in localities Hnojice, Libuš, Moravská Huzová, Šternov, Žerotín and Želechovice. During a short time died 108 grown-ups and 2 children. It was an acute form of enteric fever with high mortality. The disease has been introduced into the above mentioned localities probably by armies in connection with the battle of Austerlitz. Only during the second half of the 19th century the provenance – Salmonella typhi – had been identified and the contagiousness sustained.

Za několik málo měsíců se v tomto roce naplní 85 let života čestného a také zasloužilého člena naší Společnosti pana Františka Šírla.

Je málo těch, kteří by jako on svojí soustavnou a úsilivnou prací tolik přispěli k životnosti ušlechtilého zájmu řady oddaných a bezejmenných nadšenců o genealogii a heraldiku.

Je totiž vskutku co do počtu let nejstarším členem Genealogické a heraldické společnosti (ČGHSP), jehož činnost v tomto zájmovém oboru se datuje ještě před rokem 1969, kdy Společnost pod tímto názvem vznikla, a to v tzv. Klubu sběratelů kuriosit, jehož hlavním činitelem byl známý

Karel Vyšín. Sám na to skromně a zcela v jeho stylu neosobně vzpomíná v článku „Ze vzpomínek zakládajícího člena GHSP“ ve dvojčísle 1–2/1994 Genealogických a heraldických listů. Po celou dobu od vzniku GHSP až po dnešek, v dobách dobrých i zlých, ve všech formách přežívání její činnosti po jejím oficiálním zrušení, tedy v době nejnáročnější i politicky riskantní, působil ve výborech v nejrůznějších funkcích, ať jako zapisovatel, hospodář i správce inventáře, pokladník a nejdéle pak jako jednatel.

Za ta léta vykonal pro Genealogickou a heraldickou společnost mnoho užitečné a obětavé práce, bez níž by a v některém období bez jeho spolupráce s Rudolfem Melicharem bez nadsázky její činnost zanikla. Pro svou aktivitu, vzácnou skromnou a ušlechtilou povahu a obětavost, na kterou bylo možno se vždy spolehnout, byl všeobecně po všechen čas oblíben.

Náš jubilant byl a je také bytostně spjat zejména se svou rodnou obcí Řitka, kde vykonával dlouho funkci kronikáře a také jednatele místní jednoty Sokola.

Zabýval se také podrobněji osudy této obce. Z řady jeho prací je známa ta, v níž se fundovaně rozebírá historie manského statku Karlštejnského v Řitce a osudy jeho majitelů a přináší cennou heraldickou studii jejich erbů.

Do dalších let života mu všichni přejeme především zdraví, které by mu umožnilo pokračovat v jeho lásce nejosobnější – genealogii.

Ad multos annos!

Správní výbor ČGHSP

Dcera hradeckého mistra ostrého meče

Oldřich Ulbrich

Sezemický občan Karel Půlpán byl roku 1918 ve Vídni u odvodu. Lékař, který byl u odvodu, si v dokladech přečetl, že je ze Sezemíc, překvapil ho otázkou: „Co dělá ta baba Hromádková?“

Jednalo se o Kateřinu Hromádkovou, která byla ve své době daleko široko vyhlášená lidová léčitelka. Byla známa nejen v Sezemících a v blízkém okolí, ale jezdili za ní pacienti z celých východních Čech, z Moravy, ze Slezska, z Prahy i z Vídně. A to lidé všech stavů i lékařů. Někteří pacienti museli čekat i několik dní, než se na ně dostala řada.

Ale abychom začali od začátku. Narodila se 14.6.1827 jako druhé dítě hradeckého mistra ostrého meče Františka Hořínka v Hradci Králové. Její matka byla Marie, dcera pohodného Václava Růžičky a Kateřiny rozené Zelingerové z Litomyšle. 10. prosince 1846 se provdala za Václava Hromádku, kupce v Hradci Králové čp. 144. Brzy po sňatku se novomanželé přestěhovali do Sezemíc, kde Kateřina koupila 2.7.1848 domek s krámem čp. 19 za 1.620 zlatých.

Léčitelské umění poznala doma ve své rodině. V katovských rodinách se od pradávna provozovalo lidové léčitelství, kat pouštěl žilou, trhal zuby, napravoval vykloubeniny apod. Mnozí z vás jistě zhlédli film „Počestné paní pardubické“, zfilmovaný podle divadelní hry od pardubického rodáka JUDr. Karla Krpaty „Mistr ostrého meče“, kde nejen, že manželka pardubického kata léčila, ale dovedla připravit i nápoj lásky. Jednalo se zde o pardubického mistra ostrého meče Jiřího Zelingera a jeho manželku Rosinu, která byla dcerou sezemického biřice Daniela Jecha, tedy o předky Kateřiny Hromádkové z matčiny strany. Ovšem postava kata Zelingera (žil v Pardubicích od r. 1680 do r. 1716 kdy zemřel, Rosina byla jeho druhá manželka, první manželka byla vdova po pardubickém katu Jiřím Ledvinovi) je zde zidealizována, kati nebyli tak ušlechtilí lidé, jak jsou v divadelní hře a ve filmu líčeni. Vždyť useknout někomu hlavu, nabo lámat kolem, na to bylo třeba hodně otrlosti a bezcitnosti. Práci kata dobře líčí J.A. Komenský ve své knize „Orbis sensualium pictus“ v kapitole *Trestání zločinců*: Zločinci se od pacholků (pochopů) ze žaláře (kdež bývají mučeni) vyvádějí, nebo se smýkají koněm na popravní místo. Zloději se věšejí na šibenici od kata. Cizoložníci se stínají. Vrahové a loupežníci buď kolem se lámají a na kolo dávají, nebo na kůl se nastrkují. Čarodějnice se na hranici upalují. Ně kterým, nežli se utratí, jazyk se vyřezává (vytrhuje) nebo na špalku ruka se utíná, nebo se pálí kleštěmi. Kterým život darován, na pranýř se stavějí, na přezmen vytahují, na osla se sázejí, uši se jim utínají, metlami se mrskají, znak se jim vypaluje, ze země se vypovídají a odsuzují se se na tříveslice nebo na věčné vězení. Odpovědní čtyřmi koňmi se trhají.

Ale vraťme se ke Kateřině Hromádkové. Jak Kateřina léčila. Diagnósu určovala podle přinesené moče a hned také pověděla osud nemocného. Léčila hlavně různými bylinnými čaji, připravenými z léčivých bylin, které sama pěstovala a sbírala. Ve svém vlastnictví měla v sezemickém katastru u říčky Zrninky pole ve výměře asi 1 korec, kde tyto byliny pěstovala. Na pole dala navozit kameny i z daleka a prý i z hor, aby byliny měly své přirozené prostředí. A ještě nedávno před tím, než pole rozoralo JZD, nacházely se tam v okolí různé rostliny, které u nás nejsou domovem. Léčivé čaje a různé masti a lekvary prodávala ve svém krámku. Zнала už účinek penicilinu, nemohla ovšem vědět, že se jedná o penicilin v dnešním slova smyslu. Svědčí o tom následující příhoda, kterou jsem

se dověděla od třech sezemických občanů nezávisle na sobě, dnes by jim bylo, pokud by žili, více jak 80 let a kterou jim vypravoval v jejich dětských letech starý Pánek asi před 70lety. Když Pánek byl ještě žákem obecné školy, vzala ho jednou Kateřina Hromádková s sebou na půdu ve svém domku. Na půdě pak spatřil několik nádob naplněných nějakou masťou a pokrytých plísní. Viděl pak, jak Kateřina masť s plísní smíchala a tuto směs dávala lidem na otevřené rány. Tenkrát se prý Pánek zařekl, že i kdyby měl snad umřít, tak že takové svinstvo na ránu nikdy by si dát nenechal. Ale lidé k Hromádkové chodili, každý byl vyléčen a žádný na tu masť nezemřel. A tak snad Kateřina Hromádková znala účinek penicilinu dávno před Flemingem. Jakého složení byla masť, na které plíseň pěstovala, však nikomu neprozradila. Nebyl to asi její vynález, sama pocházela z katovské rodiny, kde se lidové léčitelství pěstovalo. A tak jistě způsob přípravy masti a plísní převzala od svých předků. Dokázala mnoha lidem v jejich trápení ulevit, zbavit je tělesných i duševních neduhů a i zachránit život.

Po smrti svého manžela († 29.6.1870 ve věku 48 let) koupila protější domek čp. 18 za 700 zlatých, který nechala upravit pro ubytování svých pacientů. Pacienti byli ubytováni také v blízkém hostinci (Richterova hospoda), kde se také stravovali. Po její smrti hostinec neprosperoval a byl zrušen. Svůj původ nijak netajila. O jednom ze svých předků vyprávěla, že pro něho přijeli jednou v noci, zavázali mu oči, odvezli ho na neznámé místo, kde musel vykonat popravu. Po provedené exekuci byl bohatě odměněn a zase se zavázanýma očima odvezen domů.

Se svým manželem Václavem Hromádkou měli 5 dětí: 1) **Marie Anna Kateřina** * 12.2.1847, 2) **Anna Terezie** * 5.7.1848, obě dcery se narodily v Hradci Králové, 3) **Emilie** * 23.2.1851, provdala se za MUDr. Ferdinanda Jankovce z Týniště, 4) **Marie Anna** * 4.4.1856, provdala se 10.2.1874 za váženého pardubického občana vdovce Čenka Blahouše, kterému bylo v době sňatku 33 let. Po sňatku se novomanželé usadili v Sezemicích. Čeněk Blahouš byl v letech 1897–1907 starostou města Sezemic, 5) **Václav Josef** * 7.9.1861, oženil se 26.2.1889 s Emilií z Eicků (pocházela z drobné šlechty z východního Pruska) rodem z Královce, dcerou Bennona z Eicků, správce při východoněmecké dráze v Královci a Johanny roz. Bergové z Heiligenbergu * 30.7.1862. Byla vychovatelkou v židovské rodině Šalamouna Ippena (Š. Ippen měl 11 dcer a jednoho syna, který byl rak. uher. konsulem); Václav Hromádko byl dentistou v Pardubicích, kde zemřel jako vdovec 15.7.1934.

Kateřina Hromádková zemřela náhle 2.10.1888 ve věku 61 let. V úmrtní matrice je uvedena příčina smrti srdeční křeče. Po její smrti se ještě dlouho udržovala o ní pověst jako o zázračné léčitelce a ještě dnes starým občanům Sezemic není její jméno neznámé. Byla to jistě výjimečná žena, která mimo svou léčitelskou činnost účastnila se i veřejného a kulturního života v Sezemicích. Její jméno najdeme mezi zakládajícími členy sezemického sboru dobrovolných hasičů (sbor byl založen r. 1881).

S jejím jménem je spojena i historie katovského meče, který je uložen v pardubickém muzeu. V Sezemicích žil v minulém století výběrčí poplatků Pulpit, kterému se přezdívalo arendátor a který jako odznak svého úřadu nosil při vybírání poplatků s sebou katovský meč. Všiml si toho zdejší řídící učitel Nešpor, který pak zařídil, aby meč byl odevzdán do pardubického muzea. Meč měl být původně u Kateřiny Hromádkové, dcery hradeckého mistra ostrého meče Františka Hořínka, byl tedy Hořínkovým popravním mečem. Kateřina dala pak meč Pulpitovi.

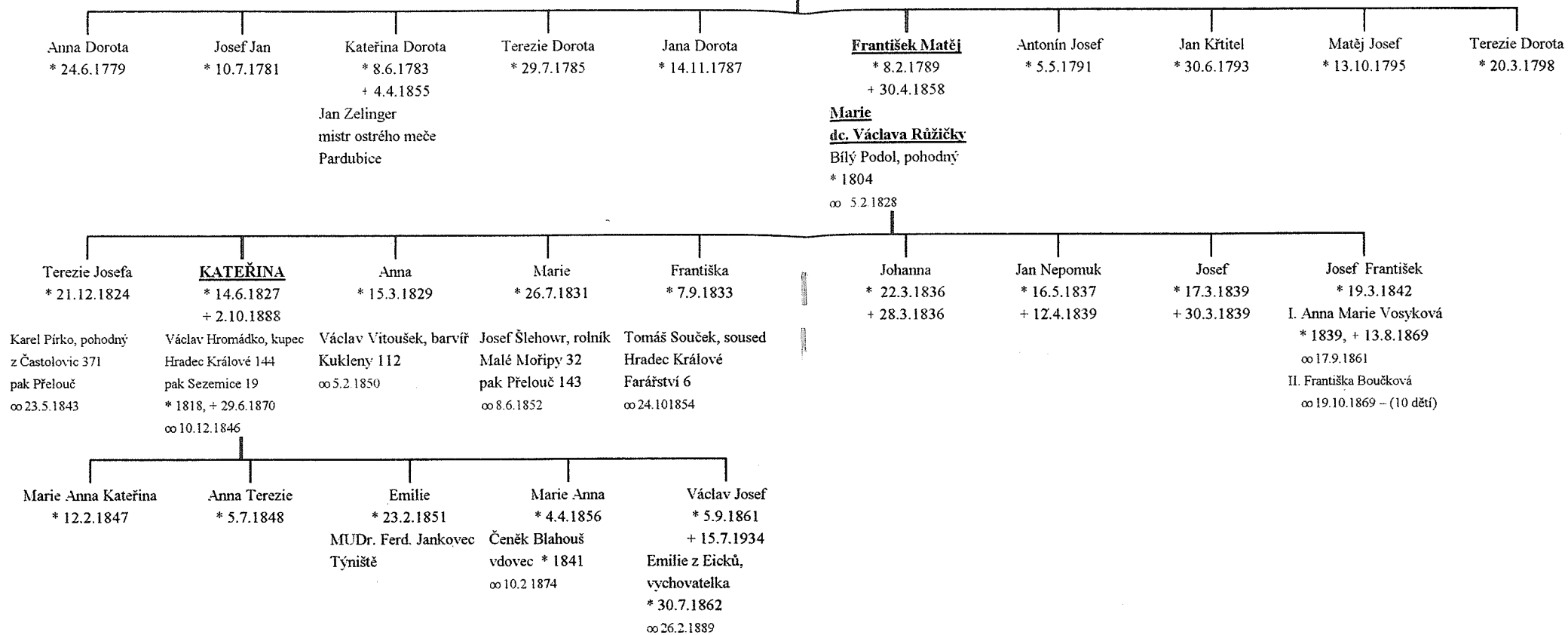
František Hořínek

Litomyšl, Dolní předměstí čp.61

od r. 1803 v Hradci Králové

Praha, Staré Město čp. 858

m. Terezie dc. Josefa Zelinger a Johanny

Příloha: Rodokmen – Dcera hradeckého mistra ostrého meče

O Hořínkově popravním meči hovoří také pověst, kterou zaznamenal Ant. Blažek ve své knize „Pověsti a obrázky z Chrudimska“, řada III, rok vydání asi 1909. V Dašicích býval někdy pohodným Zelinger, v jehož rodině se dlouho všeobecně opovrhovaná živnost udržovala. Tyž mívá často za pomocníky i synky z okolních statků, kteří tím, že se dali pohodnému do služby, uchránili se od nenáviděné vojenské služby. V pohodnici zdejší chován i popravní meč, který ale prý Zelinger dostal od pohodného Hořínka v Kuklenách, jehož byl dříve pomocníkem. Později pohodnice v Dašicích byla zrušena a poslední člen zdejší rasovské rodiny Zelingerů dostal se za pohodného do Sezemic. Může se zde jednat o dva různé meče, neboť v katovně nebýval jen jeden popravní meč. Například v inventáři sepsaném po smrti pardubického popravního mistra Jiřího Zelingerera, jsou uvedeny meče tři. Rozhodně se v obou případech jedná o popravní meče Hořínkovy, takže katovský meč v pardubickém muzeu je popravním mečem hradeckého kata Hořínka.

Hořínkovi byli spřízněni s rodem Zelingerů a je pravděpodobné, že dašický Zelinger byl pomocníkem Hořínkovým. Se jménem Zelinger se setkáváme v mnoha českých městech a obcích, kde vykonával katovskou nebo pohodnickou živnost (např. Praha, Pardubice, Poděbrady, Hradec Králové, Litomyšl, Vysoké Mýto, Chrudim, Přelouč, Kostelec nad Orlicí, Česká Třebová atd.). V novější době mnozí vykonávali i jiná povolání, stali se z nich řemeslníci, rolníci a uplatnili se i ve vojenské službě.

První Hořínkové přišli do Hradce Králové roku 1803 z Litomyšle. Byl to František Hořínek s manželkou Terezií, dcerou Josefa Zelingerera a Johanny z Prahy – Starého Města čp. 858. Měli spolu 10 dětí, které se všechny narodily ještě v Litomyšli. Katovskou a pohodnickou živnost v Hradci Králové převzal od Barbory, vdovy po mistru ostrého meče Josefu Niklovi, jejíž první manžel se také jmenoval Josef Zelinger a byl vnukem Jiřího Zelingerera, mistra ostrého meče v Pardubicích, syna Václava Zelingerera, mistra ostrého meče z Poděbrad. Synem Františka Hořínka a otcem Kateřiny Hromádkové byl František, šestý z 10 dětí, * 8.2.1789, který jako 39 letý se oženil 5.2.1828 s 25 letou Marií, dcerou Václava Růžičky pohodného z Bílého Potoka a Kateřiny roz. Zelingerové z Litomyšle. Měli spolu 9 dětí, z nichž dospělého věku se dožilo 5 dcer a nejmladší syn Josef František.

Mistři ostrého meče a také pohodní, biřici, právní poslové byli tak zvané snižené osoby a tvořili zvláštní kastu, ženili se vdávali se mezi sebou. Byli osobně svobodní – tzn., že nebyli poddanými. Jejich obydlí, katovna či domek nebo chalupa snižená, kde žili zvláštním životem, bylo mimo obvod obce.

Až teprve od poloviny minulého století se již přestává na ně hledět jako na snižené osoby. Od správních reforem r. 1850 jsou kati státními zaměstnanci – projevuje se to hlavně ve sňatcích, kdy jak ženy, tak i muži vyhledávali své životní partnery v jiných vrstvách obyvatelstva. Určité zmírnění v nazírání na tuto okrajovou skupinu obyvatelstva nastalo již r. 1765, kdy byla provedena reforma hrdelního soudnictví. Došlo k podstatnému snížení počtu hrdelních soudů, jejichž agendu převážně převzali krajské kriminální soudy. A tak mnozí mistři ostrého meče se stali městskými pohodnými, i když mnohý z nich používal stále titul justitiae executor, popravní mistr. Patentem z r. 1772 nařídilo České gubernium, aby pokud snižené osoby nebudou provozovat své povolání, nemá se na ně pohlížet jako na snižené osoby a mají býti rovni ostatním spoluobčanům.

Mistři ostrého meče a pohodní byli zámožní lidé a jejich dcery dostávaly bohatá věna. Byl to asi i případ Kateřiny Hromádkové. Katovské řemeslo bylo výnosné, za popravu dostával kat v 17. století až 4 kopy grošů míš., za mučení vězně při útrpném právu 2 kopy grošů míš. a že na nedostatek práce si nemohli stěžovat, o tom svědčí zápisy

ve smolných knihách. Mimo to měl nezanedbatelný příjem z prodeje kůží z padlého dobytka, z tuku padlých zvířat vyráběl a prodával kolomaz a různá mazadla a i za léčitelskou činnost utržil nemálo peněz, často k velké nelibosti městských ranhojičů.

Nejenže vlastnili značný majetek, ale i půjčovali peníze ostatním „pocitivým“ občanům. V inventáři po pardubickém katu Jiřím Zelingerovi, sepsaném 19.4.1716 je v aktivech mimo jiné i položka 1.102 zl. rejn. 30 kr. jako obligace. Celkem aktiva činila 5.152 zl. rejn. 47 kr. V této položce jsou grunt v Pardubicích, chalupa v Dašicích a v Přelouči za 3.033 zl. 20 kr., zlaté dukáty za 388 zl., od stříbra tolary, groše a stříbrné nádoby za 628 zl. 57 kr. Ostatní inventář, mosazné a měděné nádoby, zbraně, hliněné nádoby, peřiny, kůže, šaty, domovní „rámotí“, nářadí, nástroje outřpné, dobytek, obilí atd., nebyl oceněn.

V inventáři je i určité kulturní bohatství, bible velká, dvě postily velké a Život Krista Pána velký, dále obraz na plátně malovaný za sklem Panna Maria s Jezulátkem a obraz sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého.

Takové bohatství dávalo i určité sebevědomí sníženým lidem, což vedlo občas k různým sporům s ostatními pocitivými sousedy a k stížnostem na někdy zpupné chování snížených osob. Ale vzbuzovalo to i závist. V roce 1716 pardubičtí konšelé byli nuceni vydat příkaz (zřejmě z podnětu svých manželek), aby katovy dcery zanechaly „šperkovně čepcův nošení“. Vedlo to i ke stížnostem a žalobám rázu „on snížený člověk velmi hrdej a přístupnej jest, pocitivým sousedům tykati se osměluje a také přisežný osoby konšelsky opovážlivě, nepočestně předchází“.

Ale to jsem jen trochu odbočil. Léčitelé těžili ze zkušeností a moudrosti našich předků, znali dobře dary přírody a účinky různých bylinek a dokázali v dobách minulých, kdy se k lékaři chodilo až když byla smrt na jazyku, lidem ulevit a navrátit zdraví. Mnozí ve svém oboru skutečně vynikali, patřila mezi ně i „Sezemická bába“, pod kterým jménem byla známa Kateřina Hromádková daleko široko.

Bylo ovšem, a je i dnes hodně šarlatánů, kteří dovedli těžít z lidské hlouposti a pověřivosti. A že tomu tak bylo vždy, svědčí list biskupa Filipce panu Vilému z Pernštejna z roku 1493. „*Psalt' jsem při tom svém zdání, aby pro svá zaneprázdnění proto o své zdraví péči měli, i jestěť muoj oumysl na tom jest, žeť jest věc velmi nebezpečná dáti se na ta lékařství rozličná, kteráž pocházejí od lidí neumělých. Nebo ti, kteříš dávají lékařství, neučivše se, než od ledaskoho slyšivše, i ovšem muože se trefiti, žeť jednoho zhojí a potom týmž lékařstvíem druhého umoříe nebo zkazie.*“ (AC XVI, str. 14).

Oldřich Ulbrich, 533 04 Sezemice 79

Prameny:

Ulbrich, O.: Katovský meč v pardubickém muzeu (Zprávy KPP 1984)

Knihy snížených osob Pardubic a Hradce Králové

Matriky farního úřadu – Hradec Králové, Sezemice, Pardubice – SOA Zámorsk

Vzpomínky starých pamětníků

Souhrn

Dcera hradeckého mistra ostrého meče

Článek líčí zajímavým způsobem život i činnost lidové léčitelky Kateřiny Hromádkové, dcery královéhradeckého kata Františka Matěje Hořínka a uvádí též její genealogické souvislosti s katovskými rody Hořínků a Zelingerů.

Zusammenfassung

Königsgratzere Scharfschwertmeisterstochter

Das Artikel schildert in interessanter Weise das Leben und Tätigkeit der volkstümlicheren Heilerin Kateřina Hromádková, Tochter des königsgratzeren Henker František Matěj Hořínek und führt auch ihre genealogische Zusammenheit mit der Henkerstammen Hořínek und Zelinger.

Summary

The Daughter of Scharp Sword Master of Hradec Králové

The article renders an account of life and deeds of the traditional healeress Kateřina Hormádková, daughter of Hradec Králové executioner František Matěj Hořínek and states her genealogical connections in executioner families Hořínek and Zelinger.

Rozvoj genealogie občanských rodů, který se odráží i v početné členské základně České genealogické a heraldické společnosti v Praze i moravských genealogicko-heraldických klubů, otevírá i pro genealogii nové možnosti interdisciplinární spolupráce. Vyskytly se již náměty spolupráce genealogie s demografií, která může vhodně využít genealogických dat pro své účely.

Obdobný charakter by mohla mít i spolupráce se sociologií. Mám na mysli konkrétně sociologii venkova, kterou jsem se zabývala v souvislosti s nejnovějšími dějinami zemědělství.

Právě české zemědělství prošlo v období od druhé světové války do současnosti většími změnami než dříve za celá staletí. Stačí si uvědomit, že generace dnešních šedesátníků zažila v dětství a v mládí soukromé hospodaření a poté prošla mohutným obdobím kolektivizace, dále absolvovali zemědělci složitý proces slučování obcí a JZD. Když pak po roce 1989 vyvstala otázka restituce, zjistili překvapení politikové, že zemědělské rodiny už prostě nejsou, a že jen málo restituentů chce a může na zemědělské půdě soukromě hospodařit. Přitom počet pracovníků v zemědělství stále klesá.

Otázku osudů zemědělských rodin a jejich proměn za několik posledních desetiletí může pomoci řešit právě genealogie.¹

S touto problematikou máme již určité zkušenosti. V roce 1977 mně předal profesor Lom svůj vzorek zadlužených rolníků, kteří v roce 1937 požádali o oddlužení, a vyslovil přání, abych vysledovala osudy těchto zadlužených rolnických rodin do současnosti, tedy za 40 let. Výsledek měl vynízt ve prospěch socialismu. Ale všechno bylo jinak.²

Do výzkumu se aktivně zapojilo 44 rodin původních rolníků ze všech českých krajů. Mezi respondenty bylo pouze 8 původních rolníků, 5 vdov po původních rolnících a 2 sourozenci, tedy 15 představitelů nejstarší generace, jinak převažovala střední generace, tedy děti původních rolníků, příslušníci třetí generace byli dotazováni jen výjimečně. Cílem generačního výzkumu, jak jsem toto šetření později pojmenovala, bylo zachycení životních osudů zkoumaných zemědělských rodin v letech 1937–1977 i jejich současné postavení a životní úroveň. Již tehdy se ukázala velká mobilita geografická i profesní, zejména v II. generaci. Velmi smutné byly případy, kdy ze 6 dětí nikdo nepracoval v zemědělství, nebo z pěti synů žádný nepracoval v zemědělství. Rodin odcizených ve II. generaci zcela zemědělství bylo 19 %. Nejstarší generace měla nízké důchody a někteří navíc dožívali osaměle. V průběhu historického procesu se prohluboval smíšený charakter rodin. Původní zemědělská rodina vykazovala klasické schéma: hospodář, hospodyně, předurčený dědic. To však bylo narušeno. Generační výzkum již tehdy upozorňoval na změnu charakteru zemědělských rodin.³

Generační výzkum prováděly později i Vítkovické železárny pro zkoumání dělnických rodin, které pracovaly v podniku po několik generací.

Já jsem se ke generačnímu výzkumu vrátila až v roce 1993. Tehdy jsme započali srovnávací výzkum společenských proměn vesnice v postkomunistických zemích, řízený tokijskou universitou. Pro Českou republiku byla vybrána obec Chýně (okres Praha – západ). Tam jsme prováděli též výzkum pamětníků podle mého dotazníku. Byl sestaven vzorek pamětníků z určitého počtu rolnických i domkářských rodin. Vycházelo se ze – Sčítání lidu z roku 1930 – v něm byly u jednotlivých „č.p.“ popsány rolnické a domkářské rodiny. Pamětník vypovídal o vývoji zemědělství, obce i o osudech původní rodiny a všech potomků původního rolníka nebo domkáře, tedy vlastně rozrod, opatřený komentářem, vysvětlujícím příčinné souvislosti. Takové mikrosondy podle *jednotné metodiky* by byly pro sociologii velmi užitečné. Genealogické sondy by mohly být zároveň základem rodinných kronik i součástí obecních kronik.⁴

Poznámky:

¹ *Honcová, J.: Genealogie a sociologie.*

Zpravodaj klubu genealogů a heraldiků při Domu kultury pracujících VŽKG Ostrava, 1983, č. 2, s. 33–36.

² *Honcová, J.: K metodě genealogického studia zemědělských rodin za kapitalismu a socialismu.* Sborník II. Setkání genealogů a heraldiků v Ostravě 15.–16.10.1983, Ostrava, 1984, s. 76–79.

³ *Honcová, J.: Metoda a výsledky generačního výzkumu rolnických rodin.*

Sociologie zemědělství 21, 1986, č. 2, s. 109–118.

⁴ *Honcová, J.: Sociologie, historie a genealogie, a jejich vzájemné vazby při společenském výzkumu venkova a zemědělství.* Zemědělská ekonomika, 39, 1993, č. 11, s. 889–895 (referát pro *Evropský sociologický kongres ve Wageningen*).

PhDr. Ing. Jaroslava Honcová, CSc., Dykova 23, 101 00 Praha 10

Souhrn

Genealogie a sociologie.

Na základě genealogických studií při společenském výzkumu venkova je poukazováno na možnosti vzájemného obohacení genealogie a sociologie. Genealogické sondy v rámci sociologických studií mohou být velmi cenné pokud budou prováděny podle jednotné metodiky.

Zusammenfassung

Genealogie und Soziologie.

Auf Grund der genealogischen Studien während der gesellschaftlichen Landforschungen wird auf Möglichkeiten einer wechselseitigen Bereicherung der Genealogie und Soziologie angewiesen. Genealogische Sonden im Rahmen soziologischen Studien können sehr preiswert werden, wenn diese mit einheitlicher Methodik durchgeführt sein werden.

Summary

Genealogy and Sociology.

On the strength of genealogical studies during socio-research in the country the author points out the possibilities of bilateral enrichment of genealogy and sociology. Genealogical probes in the scope of sociological studies may be very valuable as far as they will be carried out according to uniform methods.

Kde mohli žít potomci Hedčanů?

Marie Fraňková

„Kníže Břetislav I., jemuž přijmí český Achilles náleží právem mnohonásobným, dosednuv roku 1037 na trůn otcovský, zastihl příznivou dobu zmocnit se zemí, které svémocný král polský Boleslav Chrabrý roku 999 Čechům odjal. Po nečasné smrti krále Mečislava II. († 1034) tonuli Poláci v žalostném bezvládí. Roku 1038 udeřil Břetislav na Krakov, té doby hlavní město Polska a položil je popelem. Roku pak příštího znovu vypravil se, aby potřel nepřátele v Starém Polsku domácími rozbroji zemdlené. Dobyv rázem města Vratislavě, položil se polem u hrazeného a lidnatého města Hedče. Tu hradčané i také kteří se tam byli utekli vesničané, nemohouce odolati útoku Břetislavovu, vyšli jemu naproti, nesouce zlatou metlu, což bylo znamením vzdání se a ponížení žádali, aby je v pokoji s dobyt看 jejich i jinými svrchky převedl do Čech. K žádosti jejich kníže svolil a dobyt看 ještě bez boje nedalekého města Hnězdna, sídla někdy knížat Velkopolských, nastoupil odtud zpáteční cestu, přistál posledního srpna roku 1039 u Prahy s vítězným vojskem, které víc než na sto vozích vezlo ohromnou kořist a poklady v Polsku uchvácené, zejména pak ostatky svatého Vojtěcha, v Hnězdně od roku 997 uložené. Za vojskem ubíral se nesčíslný zástup urozených mužů polských spoutaný železnými okovy ručními a stažených kruhy okolo krku.“

Břetislav vykázal Hedčanům nemalou část lesa, která slove Černín, ustanoviv jim jednoho z nich za správce i soudce i nařídil, aby pod právem, které měli v Polsku, jak oni, tak i jejich potomci živi byli na věky.“

Tak vypravuje kronikář Kosmas, děkan pražský, roku 1125 zesnulý a dokládá, že přistěhovalci ještě za jeho života po hradě sluli Hedčané.

Hedčany, jejich potomky, jakož místem jejich usídlení se zabývalo mnoho autorů. Jeden ze slavných potomků mohl být i Kosmas. V knize: Památky archeologické a místopisné (1857, II. díl, str. 310) uvádí Dr. Hermenegild Jireček: „Zdice (vlastně tuším Vzdice) – osada, kterou Hedčané přivedení z Polska založili, ježto se kronista Kosmas i jeho syn biskup Jindřich Olomúcký nazývali Zdici (Zdikové) a Kosmův praděd byl jeden z Hedčanův do Čech přivedených.“

Z dalších autorů, kteří se zabývali Hedčany – Přibík z Radenína, kronikář Václav Hájek z Libočan, Pavel Stránský, August Sedláček, František Palacký a jiní. Pěkný článek „Po stopách Hedčanů“ uvedl Václav Kočka, který shrnuje a hodnotí různé názory těchto autorů.

Mnoho autorů zmátl les Černín – Črnín, o kterém píše už Kosmas. Vysvětlení se nachází v tom, že se jednalo o veliký černý les. Vesnice Hedčany leží od Prahy západním směrem, blízko Kralovic. Kočka popisuje v okolí Hedčan mnoho místních názvů a také názvů okolních vesnic, které nesou v sobě kořen polský a podobné nebo stejné je možné nalézt u polských vesnic v okolí původního Hedče. Jména Kralovice, Dubňany, Šipy, Modřejovice, Krakov, mlýn Vidom, místní názvy u Modřejovic – Pivičný, Lidkov a Trubská, podobně v Polsku osady Piwiczná, Litkow, Trubczyn.

V tomto místě, kde byli usazeni zajatci roku 1039 přivedení do Čech, v povodí říčky Javornice, kde je obec Hedčany, zjišťuje Kočka ze 14 osad položených v okolí, u 10 jmen shodné s polskými názvy.

Také ve vzdáleném kraji Pardubickém je malá osada Hedčany. Kočka uvádí „... která nesporně je stejného původu, jako naše Hedčany. ... Hedčané, ubírajíce se do dalekých končin Čech, zanechali několika týdenní cestou zmalátnělé a ohrožené příslušníky v této krajině. Takto založené sedliště nazváno rovněž Hedčany (ves s tvrzí, na které roku 1319 seděl Ctibor z Hedčan).“

Přičteme-li k uvedeným jménům místním ještě Polskou cestu (Josefinský katastr Chyňava), Polský rybník, Polanec, Hedčany a Hedecko, neměly by být pochybnosti, že v těchto místech, západně od Prahy, je možné hledat dávné usídlení Hedčanů. O Hedčanech také víme, že přinesli již z Polska kult křesťanský. V okolí Hnězdna působil sv. Vojtěch v druhé polovině 10. století.

V blízkosti Chyňavy je doložena Polská cesta a v názvu Chyňava tak, jak se v historii psala CHWINIAWA je možné nalézt podle Dr. Profouse polské slovo CHWINIĆ – bručet.

Snad je i možné, že naši vesnici dal jméno zajatý poutník roku 1039 z dalekého Polska, který již nemohl pokračovat v cestě dál na západ, k vykázanému místu v hlubokém černém lese společně se svými druhy. V místě vzdáleném asi 28 km západně od Prahy, při potoku táhnoucím se v mírném údolí pod mírným vrchem – později zvaném Kamenná, blízko dalšího místa zvaného Chrbiny, byla založena osada – ves zemědělců, pastevců a uhlířů – Chwiniawa – Chyňava. Zakládací listinu dal do vínku této vesnici za 300 let český král Jan Lucemburský roku 1341.

Marie Fraňková, Kremličkova 2, 140 00 Praha 4

Souhrn

Kde mohli žít potomci Hedčanů?

Z literárních údajů i ze zřejmé podobnosti místních názvů v okolí vesnice Hedčany blízko Kralovic s názvy polských vesnic v okolí původního Hedče je vyvozováno pravděpodobné usídlení Hedčanů, polských zajatců knížete Břetislava I.

Zusammenfassung

Wo konnten die Nachkommen der Bewohner aus Hedčany lehen?

Aus den Literarischen Angaben und auch aus der deutlichen Ähnlichkeit der lokalen Ortsnamen in der Umgebung des Dorfes Hedčany in der Nähe von Kralovice mit Benennungen der polnischen Dörfer in Umgebung der ursprünglicher Hedča wird die wahrscheinliche Einsiedelung der polnischen Gefangenen Fürstes Břetislav I. deduziert.

Summary

Where could the Hedčan's descendants live?

From literary data and obvious similarity of local names in the vicinity of the village Hedčany near Kralovice with the names of Polish villages in the neighborhood provenant Hedča, there is deduced the probability of settling the Polish prisoners of war here by prince Břetislav I.

Kronikářství z pohledu rodopisce

Rudolf Melichar

Málokdo si uvědomuje jak kronikář a rodopisec mají k sobě blízko. Kronikář je historik obce a rodopisec je historik svého rodu. Také definice kroniky je totožná pro oba. „Kronika je chronologický zápis historických událostí v jejich časovém sledu“. Také oba se musí držet hlavní zásady, aby jejich práce byla pravdivá, přínosná a původní. Na rozdíl od rodopisce, vnikne kronikář hlouběji do života obce. Přesněji zařadí občana podle jeho společenského a sociálního uplatnění. Rodopisec zpracovává jen jeden rod. Kronikář celou obec. Proto práce kronikáře má širší dosah. Kronikář má proto o obci lepší přehled než mívá rodopisec.

Jak rodopisec tak kronikář někdy používají tytéž archivní fondy. Na příklad sčítání lidu, spisový materiál, sčítací operáty, pozůstalosti a další. Pro kronikáře je spisový materiál hlavním studijním pramenem. Doplňkovým materiálem jsou matriky a pozemkové knihy. Pro rodopisce je to právě opačně.

Oba musí předem vědět, ke které farnosti ta která obec v minulosti patřila, ke kterému panství, ke kterému krajskému úřadu – okresu, nebo také dnes ke kterému matrikovému středisku. Ani jeden se neobejde bez znalosti patřičné historické literatury, odborné literatury i lokální.

Jak rodopisec, tak i kronikář zachycují minulost i současnost pro budoucnost.

Na příklad kronikář Kosmas zachytil, že ještě v první třetině 12. století žili lidé v Praze v polozemnicích a ulice na Starém Městě pražském ještě neexistovaly.

Je jen málo písemností, které za staletí prodělaly tak pestrý, náhodný, rozporný i nežádoucí vývoj jako obecní kronika. Bylo to proto, že každá kronika má být odrazem své doby. Někdy se však doby dokonce i zcela protichůdně měnily a v důsledku toho se také protichůdně změnily názory, nařízení i lidé a různá opatření tak, jak se měnil politický vývoj doby a státu. Tlaku změn a novému vlivu doby podléhal samozřejmě i kronikář, podle toho jak silný tlak na něho vyvíjela doba, příslušná nařízení, jak byl bázlivý, nestatečný nebo odhodlaný nést následky svých názorů. Platilo to zvláště za doby komunistické totality. Byl-li tehdy kronikář objektivní a statečný, musel psát jednu úřední – nepravdivou a druhou, neúřední – pravdivou kroniku. Málokterý kronikář nebývá při psaní kroniky nedotčen vlastní subjektivitou. Také horliví funkcionáři nebo i kronikáři mohli mít zájem, když se stranicky příliš projevovali a angažovali, aby kronika zmizela, aby se za politicky změněných poměrů nejevili v nepříznivém světle.

Roku 1835 měla každá obec povinnost založit obecní kroniku, která měla být psána německy nebo latinsky. Proto se lze domnívat, že to byl důvod, proč zvláště v ryze českých krajích asi byly obecní kroniky založeny jen ojediněle. Roku 1835 byly vydány také obsáhlé směrnice pro vedení kronik. Uvedeme zde jen ta nejdůležitější nařízení. Na příklad kronika neměla být uložena v soukromých domech, ale jen na radnici nebo jiném obecním objektu. Na začátku kroniky mělo být uvedeno datum jejího založení. Kniha pro kroniku měla být objemná a důkladně vázaná. Maximální počet listů 300 až 350. Dále se doporučovalo, co má být v kronice uváděno. Na příklad roční počet populace – narozených, sňatků a zemřelých. Zajímavé je, že se v kronice mohly provádět i zápisy sousedních (menších) obcí. Vrchnost měla povinnost opatřit kroniku svojí pečeti. Zdánlivě měl kronikář volnost napsat vše co chtěl. Kroniky však podléhaly doзору nadřízených úřadů. Proto kronikář s ohledem na svoji pozici nepsal již tehdy vždy zcela

objektivně. Tak farní kroniky podléhaly doзору vikáře, školní kroniky doзору školního inspektora a starosta obce svým podpisem potvrdil souhlas se zápisy v obecní kronice. Farní kroniky se objevují již v polovině 18. století, školní kroniky asi o 100 let později.

Roku 1920 bylo uzákoněno povinné vedení obecních kronik (pamětních knih).¹ Nařízení z roku 1921 a 1932 umožňovalo zavádění obecních kronik i národnostním menšinám. V osvobozené republice nebyl nařízen počet listů kronik, ale očíslování listů. Kroniky měly být potvrzeny podpisem starosty obce a jednoho člena z vedení obce. Na začátku kroniky měl kronikář uvést své jméno a povolání, stručný současný obraz obce po stránce hospodářské, sociální, náboženské, kulturní, zdravotní a populační. Dále měl popsat současné dějinné události z nejbližší minulosti a jejich dopad na poměry v obci. Rovněž měl psát o významných oslavách v obci. Případné nahlédnutí do obecní kroniky mohlo se konat vždy za přítomnosti kronikáře. Bylo možno navrhnout věcnou změnu v kronice, a to muselo být provedeno do 8 dnů po nahlédnutí. Když byla kronika dokončena, měla být bezpečně uložena v zamčené skříni.

Po roce 1945 se začaly z nařízením zavádět nové matriky a kroniky. I závodům bylo režimem nařízeno založit závodní kroniky, kroniky brigád socialistické práce a jiné. Všechny kroniky byly zpracovány tendenčně, v duchu komunistickém.

Obecní kroniky měly být každoročně kontrolovány kulturním oddělením okresního Národního výboru. Samozřejmě byla kvalita a pravdivost těchto kronik nevalná. Ale byly odrazem doby. Kronikáři byli odměňováni podle počtu obyvatel obce.

Kronikář obce zpravidla nestačí za svého života zpracovat všech dostupný historický materiál. Naproti tomu schopný rodopisec, má-li dostatek času a štěstí, dokáže zpracovat všechny dostupné rodopisné prameny a svoji práci dokončí.

Mnozí rodopisci se domnívají, že když dokončili svoji rodopisnou práci a při tom jim přibýlo i roků, že už se nemohou pustit do žádné jiné práce. Jiní, pracovitější si však navykli na práci v archivu a začnou se zajímat na příklad o své rodiště. Může to být třeba jen nějaká dílčí historická práce.

Uvedu tedy příklady dílčího poznávání, které si může vybrat ke studiu třeba osmdesátiletý pracovník, jak kronikář, tak rodopisec. Nebude mít pak čas na stárnutí. Navíc se zaslouží přínosem nových poznatků o svém rodišti.

1. Historické studium všedního dne života obce, např. třeba jen časový úsek
2. Pamětihodnosti obce
3. Zasloužilí starostové nebo primasové
4. Kulturní život v obci
5. Místní hudebníci
6. Cechy řemesel, řemeslná tradice obce
7. Vynikající rodáci (doma i světě)
8. Živelné pohromy, požáry
9. Život v obci za váleku, manévrů, „ložírování“ vojáků přes zimu
10. Školní výchova v obci (škola, učitelé)
11. Voda, studny, vodovod, kašny
12. Mechanizace venkova – zemědělství
13. Osídlování obce
14. Společenský život
15. Pošta, telefon
16. Doprava, povoznictví, taxi
17. Místní zdravotnictví
18. Vývoj populace, přírůstek obyvatel po stoletích, ev. po půl století

19. Náboženský život v obci
20. Vojenské záležitosti
21. Vývoj obchodu, obchodníci
22. Pověry a zvyky
23. Stavební vývoj, bydlení
24. Vývoj zemědělství
25. Transformace tržního hospodářství v obci na tržní systém
26. Nové podniky a obchody v obci po roku 1989
27. Průběh zanikání vlivu komunistů v obci
28. Výsledky voleb roku 1990, 1994, 1996

Nakonec je třeba si něco říci o jazyku kronik. Překotným vývojem za posledních 60 let utrpěla ryze a bohatost jazyka našich předků značnou škodu. Každý by se měl snažit psát nezkomolenou češtinou a vyhýbat se cizím slovům. Výjimkou jsou technické a vědecké výrazy. Pokrokem vědy a techniky vznikají stále nové výrazy. Tomuto přirozenému vývoji bychom však neměli podléhat na úkor spisovného jazyka.

Čím je jazyk písemného projevu jednodušší, tím je srozumitelnější. Čím je dějový spád plynulejší a napínavější, tím je čtivější a zájem čtenáře větší. Hovorový jazyk bývá někdy strohý, břitký a vulgární, ale spisovný jazyk by neměl být hrubý, aby nebyl špatným příkladem.

Závěrem doporučuji kronikářům užitečnou „Příručku pro kronikáře“ Doc.PhDr. Libuše Kubů, CSc.², či práci Dr. Pubala³.

Pro vedení kronik jsou dodnes platné předpisy z období první republiky – konkrétně vládní nařízení č. 169/1932 Sb., o pamětních knihách obecních. Směrnice ministerstva kultury č. 69 421 z roku 1955, o vedení kronik, podle nichž vedení pamětních knih obce patří do samostatné působnosti obcí, čekají na svou novelizaci v souvislosti s novelou zákona o obcích.

¹ Zákon č. 80 Sb./z 30. ledna 1920, o pamětních knihách obecních.

² Kubů, L.: Příručka pro kronikáře, Praha, 1985

³ Pubal, V., Robek, Ant.: Píšeme kroniku, Orbis, Praha, 1963

Rudolf Melichar, Klimentská 36, 110 00 Praha 1

Souhrn

Kronikářství z pohledu rodopisce

Další možnosti uplatnění genealogie je zpracování dějin rodné obce či účast na ní. Uvádějí se náměty obsahu obecní kroniky, jejichž vedení obecně má svoji historii.

Zusammenfassung

Chronikenschreiben von dem Ansehen des Genealogen

Eine weitere Möglichkeit für das Benutzen des Genealogen ist die Verarbeitung der Geburtsgemeinschaftsgeschichte, oder die Mitarbeit. Es werden die Themen der Gemeindechronik angegeben, da dessen Führung allgemein ihre Historie hat.

Summary

Chronology from the genealogist's point view

Further possibility to apply the genealogy is to compile the history of native community or partaking in it. There are mentioned themes of municipal chronicle's contents, its keeping having own history.

1) **Funerální vývod Nosticů.**

V saském Rengersdorfu se v místním kostele nachází osmikoutní neboli osmištítný vývod Abrahama Nostice z větve rothenburské nebo jeho bratra Hanse. První z nich skonal v roce 1595, druhý 1574 ještě svobodný v mladém věku. Každopádně platí osm štítů jejich předků v tomto vývodu pro oba shodně. Zajímavostí vývodu je skutečnost, že jsou štíty v obráceném pořadí neboli vývod začíná znaky všech čtyř prabáb, pod nimi jsou znaky obou báb a nakonec znaky rodičů (1).

Popisy znaků počínaje rodiči jsou: otce Hanse Nostice († 1565) modrý štít s červeno–stříbrně šachovanými rohy, matka z rodu Cetriců stříbro–červeně půlený štít s volskou hlavou půlenou obrácenými barvami se stříbrnou houžví v tlamě. Pod nimi jsou znaky obou báb, po meči pod znakem otcovým je znak báby z rodu Ichtriců, tj. štít stříbro–modře půlený, přes štít zkřížené zlaté klíče, po přeslici pod znakem matčíným je znak báby z rodu Šafgotců, tj. štít osmkrát červeno–stříbrně štipený, čili štít stříbrný se čtyřmi svislými červenými pruhy a nakonec jsou znaky čtyř prabáb a to opět po meči znak prabáby z rodu Gersdorfu tj. štít stříbro–černě půlený s červenou hlavou štítu a znak prabáby z rodu Klüx, tj. ve stříbrném štítu černá větev se třemi zelenými listy a po přeslici znaky prabáb z rodu Rybniců (von Reibnic) tj. stříbrný štít se dvěma červenými břevny a z rodu Švenkfeldů, tj. v modrém (nebo červeném) štítu tři zlaté rýče směřující paprskovitě násadami od středu štítu (2).

Znaky jsou popsány v normálním pořadí, které je ovšem na náhrobní desce obrácené, jak bylo řečeno a to z důvodů nám již dnes neznámých. Přesto se jeví tento nosticovský vývod svojí úplností jasný a jednoduchý. Jistou analogií tohoto vývodu je na příklad vývod Barbory Stošové z Varnsdorfu ve Starých Bukách u Trutnova (nákrasy obou vývodů viz dále).

2) **Funerální vývod Barbory Stošové z Varnsdorfu.**

Tento vývod byl již podrobně popsán v minulosti, ovšem se značnými potížemi (3). Jedná se o vývod šestikoutní či šestištítný, tedy jakýsi zkrácený osmikoutní, ve kterém „chybí“ znaky dvou prabáb. Vývod o šesti štítech nám tedy nepodává úplnou informaci o rozrodu do osmi předků a vynechává dvě prabáby. Zůstává otázkou – a to v podobném případě šestikoutního vývodu pokaždé – které prabáby jsou pominuty. V zájmu zachování kontinuity se předpokládá, že se v těchto vývodech upřednostňují znaky prabáb po přeslici, čili znaky určující matku báby probanta.

M. Kolář s A. Sedláčkem sice připouštějí, že pokud se vývod zkracoval, mohlo tak být nejen z neznalosti znaků některého z předků samotného objednavatele náhrobníku, ale i z důvodů, že nebyl urozeného stavu a buď byl zcela bez nobilitace a přídomku a nebo pocházel ze stavu erbovních měšťanů či nevýznamného vladyckého rodu (4). K tomu jistě přistupuje řada dalších okolností, ať již rázu ekonomického, stavebně prostorového či jiného. Toto vše mohlo hrát roli při tvorbě vývodu Barbořina, jejíž prabába po meči, manželka Hanuše Velfla z Varnsdorfu († 1432) mohla být podle jistých předpokladů z rodu „neurozeného“.

Naopak pokud se jedná o znaky prabáb po přeslici, existují jisté záchytné body. Vzhledem ke značnému poškození obou spodních znaků, patřících prabábám Barbořiným a to již v době, kdy je zkoumali Kolář se Sedláčkem, uvažovalo se o hypotetické možnosti zařazení těchto znaků prabábám po meči, což jako vyjímku nebo zvláštnost připustili oba výše jmenovaní znalci.

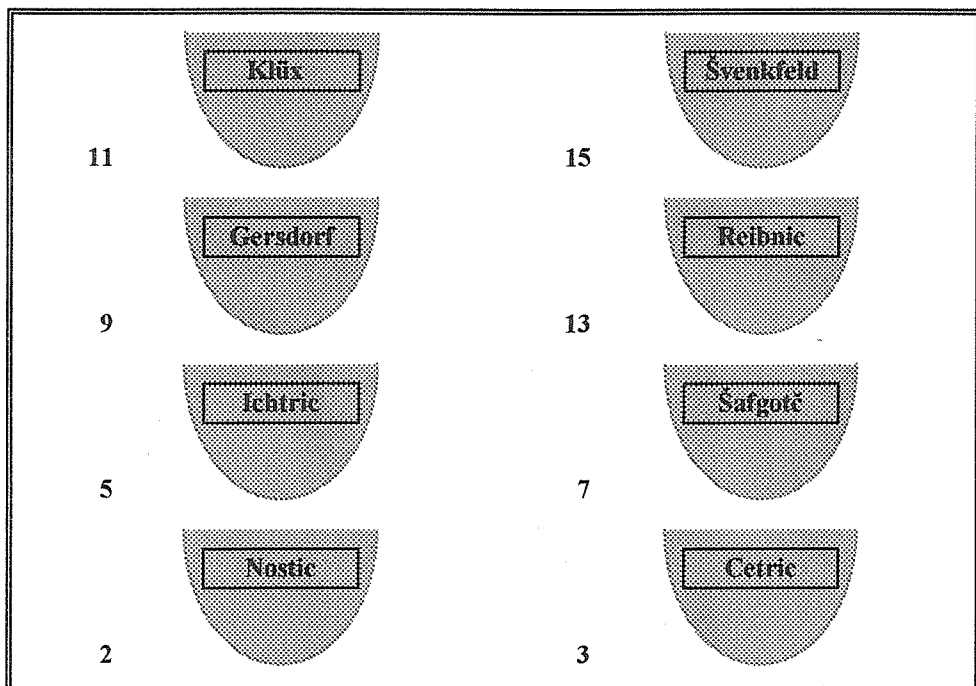
Vzhledem k nepsaným zákonitostem již zmiňovaným při sestavování šestikoutních vývodů a vzhledem k tomu, že se ve starší literatuře jmenuje jako manželka Jana Krušiny z Lichtenburka Kateřina ze Zásmuk, můžeme ostatní eventuality v podstatě vynechat. Podle některých ještě rozeznatelných indicií na pískovcové náhrobní desce – lidská hlava mezi křídly – mohla být z rodu Glaců z Althausu nebo též Šenhofu, tj. Krásného Dvora, ale také ze Šonova (měli rovněž ve znaku ptáka s lidskou hlavou) nebo ze Zásmuk. Překlad německého nápisu na náhrobníku „von Ssemug“ byl celkem jednoznačně přisouzen rodu ze Zásmuk, resp. jedné z jeho větví, která měla ve znaku holuba s lidskou hlavou (5).

Manželkou Waldenburka byla Dorota z Landštejna z moravské větve Landštejnů na Moravanech a Bystřici pod Hostýnem, jejíž matka Anna ze Stupic byla tedy rovněž prabábou po přeslici a to ze strany matčiny (6). Podle Koláře a Sedláčka patří však tento znak, ze všech znaků ve vývodu na desce nejvíce poškozený, nejspíše Trmalům z Toušic (7).

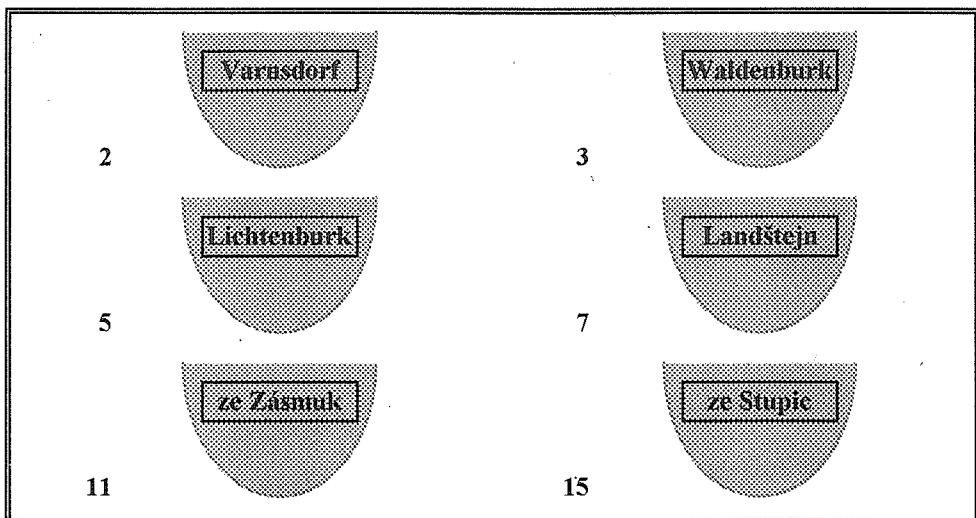

Nákres vývodu Nosticů:

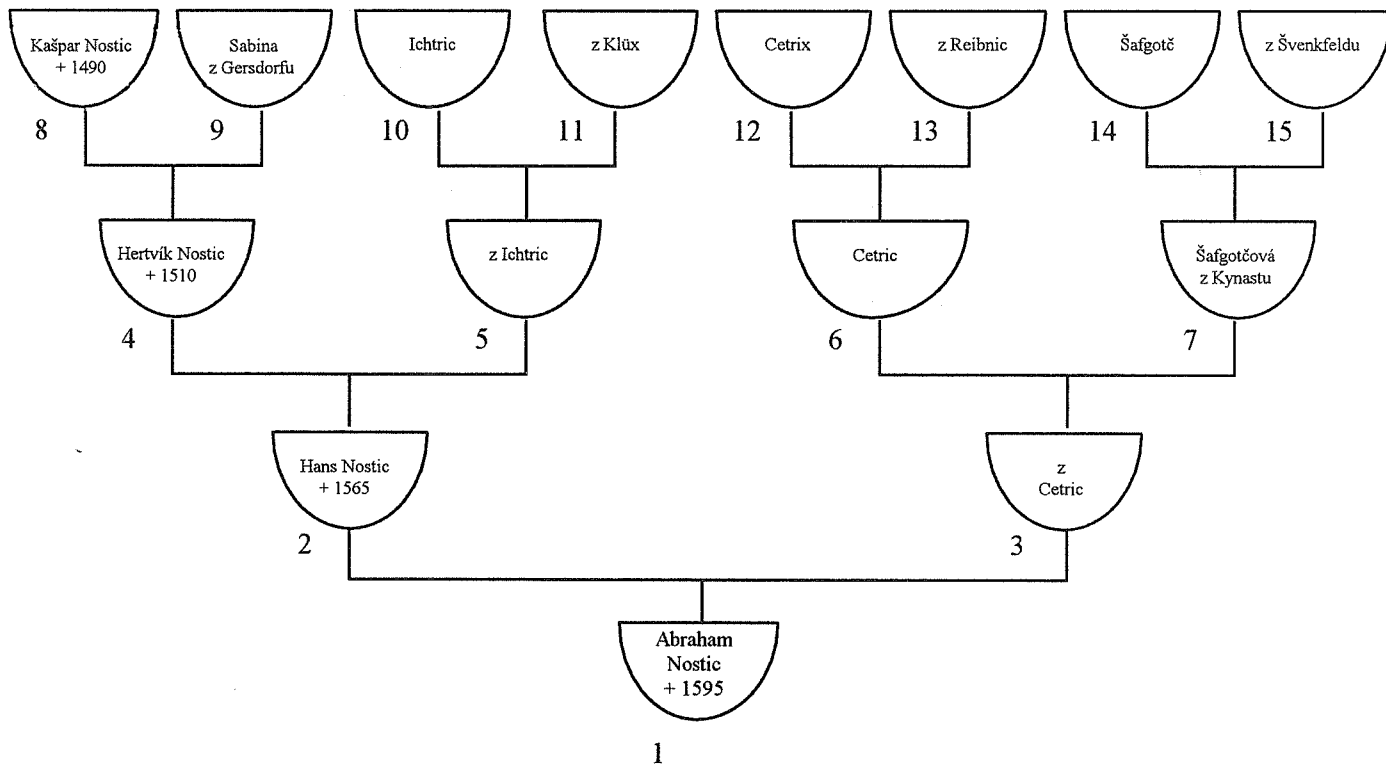
(s obráceným pořadím znaků)

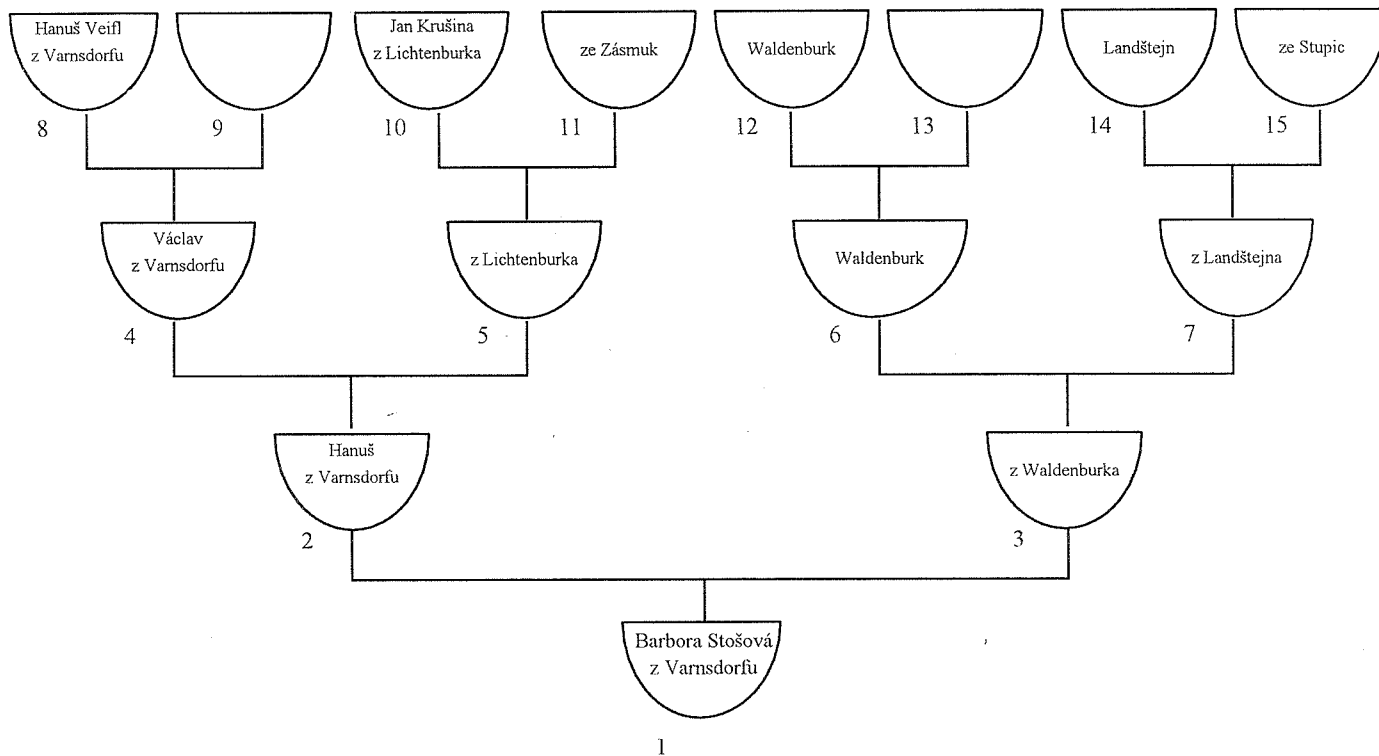
Nákres vývodu Barbory Stošové z Varnsdorfu:

Rozrod do osmi předků podle osmikoutního vývodu Nosticů:

Rozrod do osmi předků podle šestikoutního vývodu Barbory Stošové z Varnsdorfu:

Dosadíme-li do schema rozrodu do osmi předků štíty z vývodů jak šestikoutního Barbořina, tak osmikoutního nosticovského a očíslováme všech patnáct členů takto vzniklého rozrodu postupně od probanta číslu 1 až 15, zjistíme lehce, že osmikoutní funerální vývod vyplňuje schema úplně, zatímco šestikoutní vývod nám neurčuje znaky pod čísly 9 a 13, tedy prabáby po meči jak ze strany probantova otce tak i matky. Zcela logicky se objevují v těchto náhrobních vývodech znaky, jež jsou zde pod čísly heraldicky vpravo 2, 5 a 11, heraldicky vlevo 3, 7 a 15. Jedině tak dává celkový smysl a hovoří o přímých předcích pohřbeného.

Přesto i přes velký přínos funerálních vývodů genealogii a to zejména pro období 16. stol. a starší, zůstává mnoho vývodů nevyřešených a to patrně i do nejbližší budoucnosti.

Poznámky:

- (1) *W.G.A. von Nostitz*: „Beiträge zur Geschichte des Geschlechtes von Nostitz“ (Leipzig 1874).
- (2) *Schellenberg, A.*: „Schlesisches Wappenbuch“, Band I., (Goerlitz 1938), zvl. tab. 3, 18, 24.
- (3) viz můj článek: „Vývod Barbory Stošové z Varnsdorfu ve Starých Bukách u Trutnova“, in: Heraldika a genealogie, roč. XXIII., s. 133–148.
- (4) viz zvl. kap. „O vývodech a pohřbech“, in: M. Kolář, A. Sedláček, Českomoravská heraldika I., (Praha 1902), s. 111–134, zejména s. 124.
- (5) Sedláček, A.: „Pýcha urozenosti a vývody u starých Čechův a Moravanů“., (Praha 1914), s. 46–47, rovněž pozn. č. 4.
- (6) Hosák, L.: Dějiny města Bystřice pod Hostýnem v období 1368–1848“. (Bystřice pod Hostýnem 1968).
- (7) Sedláček, A.: 1c., s. 46–47.

Jiří Hás, Pod strání 22, 100 00 Praha 10 – ☎ (02) 78 17 540

Souhrn

K problematice některých funerálních vývodů

Na popisu dvou šlechtických funerálních vývodů – osmikoutního Nostického a šestikoutního („zkráceného osmikoutního“) vývodu Barbory Stošové z Varnsdorfu je ukázána problematika hledání důvodů, pro které byly některé znaky (konkrétně v šestikoutním vývodu znaky dvou prabáb) pominuty či vynechány.

Zusammenfassung

Zu der Problematik einigen funerealen Ahnentafeln

Durch Beschreibung von zwei adeligen funerealen Ahnentafeln – achteckiger Nostic und sechseckiger („verkürzter achteckiger“) Tafel von Barbora Stošová aus Varnsdorf die Problematik der Grundsuche gezeigt wird, warum einige Wappen (sachmässig in der sechseckigen Ahnentafel Wappen von zwei Urgrossmütter) untergelassen oder ausgelassen werden sind.

Summary

On the Problems of Some Funeral Ancestry Tables

With the description of two noble funeral ancestry tables – eight corners of the family Nostic and six corners („shortened eight corners one“) of Barbora Stošová from Varnsdorf there are depicted the problems of seeking the reasons, why some escutcheons (esp. on the six corners table the escutcheons of two great-grandmothers) were neglected or omitted.

Město Leděč

Adolf Michal, nádeník
Babů Jan, potahem se živi
Barvíř Jan, barvíř plátna, pálené páli
Bednář Jan, bednář
Benešovský Jan, sůl a vaření prodává
Boural Matěj, hrnčír
Bradský Šimon, pekař
Cíchovský Jan, hospodář
Cvečkař, cvočkař
Čapek Jakub, hrnčír
Čapek Martin, švec
Čermák Jiří, tkadlec
Čermáků Jan, tkadlec
Černá Zuzana, pálené páli
Dědič Jiřík, soukeník
Dobřanský, pustý
Dolyator Václav, bednář
Doubek Jan, pekař
Doubek Tomáš,
Doupovcův, pustý
Doupovec Jiřík, hospodář
Elreder Michal, soukeník
Erba Bartoloměj, víno vozí
Floriánová Markyta, hrnčírka
Francký Jakub, krejčí
Frydrych Jan, hrčír
Frydrychů Jakub, hrnčír
Havel, pusté
Hejzerů Matěj, švec
Heldt Jakub, hrnčír
Hlavnička Martin, formaní
Hlína Bartoň, řezník
Honzů Jiří, hospodář
Horáček Lukáš, soukeník
Hradecký, pustý
Hrnčír, pustý
Hřib Jan, krejčí

Humpolecká Anna, potahem se živi
Hylský Jakub, hrnčír
Charvát Václav, prodává víno
Chmelařovský, pustý
Jablunka Mikuláš, tkadlec
Jakl Matěj, soukeník
Jancar Jan, řezník
Jančička Anna, přede vlnu
Javůrek Jan, tkadlec
Jeřábek Ondřej,
Jeřábků Pavel, soukeník
Jeřábků Rudolf, krejčí
Jeřábův, pustý
Jindický Václav, šenkuje pivo, pálené páli
Jirchárovský, pustý
Kalina Jan, šmejdem se živi
Kaplanka Lidmila, chudá vdova
Kavka Jan, pustý
Kloboučník Jan, pustý
Kloboučník Matěj, kloboučník
Kmínek Tomáš, pustý
Knap Jiří, pustý
Kohoutek Jan, švec
Kolář Jan, hospodář
Kolář Pavel, kolář, pálené páli
Kos Jan, vápeník
Kotoučovský Havel, potahem se živi
Kovár Jiří, kovář
Kovár Matěj, kovář
Kovár Pavel, kovář
Kozáčků Jan, hrnčír
Kozáčků Martin, hrnčír
Krejčí Bernard, krejčí
Krejčovský, pustý
Krin Jan, soukeník
Křenovský Jan, tkadlec
Pekař Samuel, pekař

Perfus Jan, soukeník
Perfus Ondřej, soukeník
Pilař Jan, bez roli
Podlaha, pustý
Podmetský, krejčí – pustý
Polický Pavel, pálenku pálí
Posel Vít, poselstvím se živí
Petich Pavel, soukeník
Potych, soukeník
Prokopů Jan, řezník
Prokopů Václav, pustý
Purgkrabě, vinopal
Rauříkovský, pustý
Růžička Jiřík, hrnčíř
Rybářovský, pustý
Řemenář Balcar, řemenář
Sedlář Gabriel,
Sejbldorfský Jan, řezník
Sekna Jan,
Seyler Kašpar, soustružník a šenkuje pivo
Skála Bohuslav, víno a pivo šenkuje
Sládková Kateřina, kramářka
Smetka Matěj, víno a pivo šenkuje
Smrdce Jan, pustý
Spatá Tomáš,
Spulíř Šimon, tkadlec
Srbek Matěj, hospodář
Steinwald Marek, postříhač
Světelský Václav, pálené pálí
Svoboda Jiřík, švec
Svoboda Tomáš, nádeník
Schwarz Tobiáš, soukeník
Šafařík Jiřík, máslo a sýry prodává
Šejbldorfská Dorota, řeznice
Šipská Anyška, koželužský řemeslo vede a šenkuje
Šipský Martin, pivo a víno šenkuje
Škvarka Jakub, švec
Škvor Pavel, forman
Škvorů Marek, forman
Špičkovský, pustý
Šulík Pavel, hrnčíř
Tesař Matouš, tesař
Tkalec Matouš, pustý
Třebechovský Jiřík, víno šenkuje, forman

Třebechovský Jiřík, hospodář
Turková Kateřina, hokyně
Uher Mikuláš, soukeník
Varhaník Jan, varhaník
Vávru Jan, potahem se živí
Venclů Jan, řezník
Veselej Václav, kramář
Veselý Lukáš, kloboučník
Vlach Petr,
Vodička Jiřík, provazník
Vokounek Šimon, mečíř
Wegchbrot Jiřík, forman
Zahrádecký Matěj, řezník
Zahradník Jiří,
Zámečník Jan, zámečník
Zazdělavský, pustý
Zdanský Tobiáš, soukeník
Zedník Jiřík, zedník
Zedník Václav, zedník
Znojemský Jiřík, kramář
Zyková Anna, řeznice

Bělá

Hlavičkovská, pustá
Janečkovský, pustý
Koblyho Adam, pustý
Košička Mikuláš, 7 str.
Kůrka Matěj, 42 str.
Linhart,
Marmasch, 141 str.
Mašek Vít, 18 str.
Nevid Jakub, pustý
Petrů Jan, 24 str.
Pícha, pustý
Pumpitová Dora, 20 str.
Říha Václav, 30 str.
Smlsal Jakub, pustý
Šimek Jan, 36 str.
Šindelář Jakub, 18 str.
Šindelář Pavel, 5 str.
Valenta Václav,
Veselovská, pustá
Vohnickovská, pustá
Vondranecský, pustý

Bohdaneč

Auředník Matěj, pustý
Bartoňů Adam, 25 str.
Buryánek Ondřej,
Dolyžena Havel,
Flekal Ondřej, 30 str.
Hajný Matěj, pustý
Horkej Václav, 9 str.
Kopřiva Viktorin, 34 str.
Lokaj Jakub, 9 str.
Řezník Jiřík, pustý
Smetka Jiřík, 21 str.
Urban Jan, 9 str.
Vacek Bartoloměj, pustý
Vondrákovský, pustý

Bohumilice

Dorážka Šimon, 38 str.
Laudát, 1653, pustý
Listář Matouš, 10 str.
Marků Adam, 33 str.
Sedláková Anna, 12 str.
Urbanů Pavel, 42 str.
Zeman Pavel, 24 str.

Číhošť

Bartonský, pustý
Bartů Jan, 33 str.
Beran Václav, 19 str.
Černohubej Pavel, 14 str.
Dvořák Václav, 100 str.
Hašourek Jakub, 30 str.
Hotovec Mikuláš, 30 str.
Jeníků Václav, 38 str.
Jiříček Tomáš, 30 str.
Klaus Matěj, pustý
Kovanda Václav, pustý
Nezdimův, pustý
Sekot Jakub, 21 str.
Šafář Jakub, 25 str.
Trojan Michal, 54 str.
Vlček Jan, 46 str.

Vondrákovský Adam, 54 str.

Habrek

Dvořák Jakub, pustý
Habrda Adam, 43 str.
Kubše Jakub, pustý
Němec Jakub, pustý
Planták Václav, pustý
Ruth Jan, 36 str.

Hroznětín

Lebeda Václav, 47 str.
Macičků Martin, 24 str.
Michalec Mikuláš, 30 str.
Pazderka Petr, 36 str.
Říhačka Václav, pustý
Vavříčka Matěj, 66 str.

Chřenovice

Bareš Matěj, 30 str.
Burjánek Marek, 60 str.
Čabelický Vondřej, 30 str.
Diviš Matěj, 54 str.
Hallassek Mikuláš, 36 str.
Hlavičková Marya, 49 str.
Janša Matěj, 48 str.
Kamba Adam, zahradník
Kospřett Jan, 36 str.
Kotýnek Jiřík, 36 str.
Krajíček Petr, 60 str.
Kranda Václav,
Mlynář Jiřík, 30 str.
Nedoma Jan, 24 str.
Novák, pustý
Novosad Matěj, 60 str.
Pikeš Mikuláš,
Piška Mikuláš, 36 str.
Roček Matěj,
Sabina, pustý
Vohnický Jan, 30 str.

Jedlá

Havelka Jakub, 24 str.
Hotovec Matěj, 24 str.
Janeček Jiří, 30 str.
Koubský Bartoloměj, 27 str.
Koubský Václav, 36 str.
Kotýnek Tomáš, 30 str.
Valenta Tomáš, 30 str.

Kotoučov

Buryško Matěj, 20 str.
Buryško Jan, 24 str.
Dvořík Jiřík, 24 str.
Kohout Václav, 24 str.
Pekárek Adam, 30 str.
Štěpán Jiřík, 24 str.

Kozlov

Bísa Matěj, 36 str.
Číhal Michal, 24 str., krejčí
Jišů Jan, 24 str.
Kvasnička Václav, 36 str.
Radil Mach, 32 str.
Souček Jakub, 36 str.
Šálek Václav, 24 str.
Větrovský Jakub, 33 str.
Viteček Mikuláš, 24 str.
Vrabec Vávra, 30 str.

Kožlí

Boudník Vít, 48 str.
Brambura Petr, 36 str.
Burjáněk Jiřík, 31 str.
Burjáněk Matouš, 9 str.
Čapek Matouš, 19 str.
Čermák Jan, 28 str.
Dorážka Jan, 24 str.
Drahovzal Vít, 30 str.
Dudka Ondřej, pusté
Dvořák Jan, pusté
Hlučovský, pusté

Chalapyš, pustý
Kulhanovský, pustý
Krčmář Petr, 25 str.
Malynánek Václav, 32 str.
Mareš Jan, 30 str.
Paďourek Jan, 18 str.
Pícha Václav, 36 str.
Plaček Matouš, 30 str.
Ptáčník Jakub, 30 str.
Smejkal Matouš, 31 str.
Šimanovský, pustý
Tlampa Tomáš, 18 str.
Vyhnálek Jan, pustý
Záběhlický Jiřík, 36 str.
Zeman Matouš, 25 str.

Kynice

Adámků Matouš, pustý
Erhašaurek, 30 str.
Ježek Bartoň, 30 str.
Kubelka Matěj, 21 str.
Krčmář Mach, 21 str.
Lupikot Matěj, 2 str.
Moravec Jan, pustý
Moravec Matouš, 27 str.
Novák Jiřík, 36 str.
Podlaha Václav, pustý
Pučaha Mach, pustý
Subkarů Mikuláš, 18 str.
Sklenář Šimon, pustý
Šmith Štěpán, 18 str.
Švehla Jan, pustý

Leština

Buršovský, pustý
Južek Jan, 19 str.
Kukliš Tomáš, 51 str.
Navrátil Jan, 30 str.
Pavelkovský, pustý
Vojíř Matěj, 42 str.

Machovice

Bártů Vit, pustý
Gall Pavel, 18 str.
Karel Václav, 54 str.
Novák Jan, 36 str.
Zemanů Marek, 24 str.

Michalovice

Dosloužil Havel, 24 str.
Hadač Jan, 4 str.
Polák, pustý

Milanovice

Kohout Jiří, 12 str.
Šeteck Jiří, 24 str.
Vaňků Jan,

Mstislavice

Matlach Pavel, 36 str.
Matlach Matěj, 18 str, syn Pavla
Navrátil Jakub
Nouza Jan, 30 str.
Ptáčnicková Maryana, vdova, 27 str.
Vykoukal Matouš, 18 str.

Obrvůň

Jonáš Mikuláš, 54 str.
Koblihů Bartoň, 60 str.
Kohoutek Matěj, 36 str.
Kubat Matěj, 36 str.
Mikovský, pustý
Pohořálek, pustý

Olešná

Baum Matěj, 38 str.
Gruntorád, pusté
Machků Martin, 30 str.
Matějovský, pusté
Peřina Matěj, 27 str.
Radil Matouš, 12 str.

Ostrov

Cudlín Řehoř, 30 str.
Dvořák Jakub, 18 str.
Hrůza Václav, 56 str.
Janoušek Jakub, 12 str.
Ježek Jan, 28 str.
Kudrna Vavřinec, 25 str.
Mlynář Jan, 24 str.
Novák Jiří, 40 str.
Sekanina Tomáš, 15 str.
Trubač Matěj,
Vaňkovský, pustý
Zahrádecký Burjan, 33 str.

Pavlovice

Domas Václav, 40 str.
Jeníkovský Tomáš, 36 str.
Jarošů Matěj, 30 str.
Koubský Jan, 21 str.
Matlach Mikuláš, 26 str.
Pavelka Jan, 30 str.
Petrus Matěj, 25 str.
Petrus Václav, 24 str.
Švanda Martin, 30 str.

Prostřední Ves

Cvrček Jiří, 36 str.
Doležal Václav, 30 str.
Fantů Pavel, 24 str.
Havlů Matouš, 24 str.
Kakáček Jan, pusté
Koubský Mikuláš, 30 str.
Předšmidr Jiřík, pusté
Štus Petr, 36 str.
Tvrđík Václav, 21 str.
Žák Jan, 26 str.

Řeplice

Haták Jan, 18 str.
Kalina Samuel, 30 str.
Musil Pavel, 34 str.

*Pernička Jiří,
Ševcovský, pustý
Šindelář Matouš, 36 str.
Vítečkovský, pustý*

Sechov

*Beneš Václav, 36 str.
Červenej Jan, 37 str.
Hoskovec Jiřík, 54 str.
Laudat Jan, 24 str.
Maršov Václav, 36 str.
Novák Jakub, 13 str.
Šafář Martin, 33 str.
Šimkū Václav, pustý
Šimečkū Mikuláš, 24 str.*

Souboř

*Bísa Mates, 45 str.
Dvořák Mikuláš, 36 str.
Hejnej Jan, 24 str.
Korbele Václav, pustý
Krupka Matěj, 42 str.
Ruth Michal, 40 str.
Tůmovský, pustý*

Sychrov

*Čapek Jan, 30 str.
Dukát Jakub, 24 str.
Fiala Jakub, 32 str.
Kopřiva Václav, 24 str.
Přenosil Jan,
Vaňkovský, pustý*

Třebětín

*Čížkovský, pustý
Hatvovský, pustý
Ježovský, pustý
Kaláček Jan, 23 str.
Kalina Adam, 11 str.
Kolář Michal, 24 str.
Kosina Bartoloměj, pustý*

*Kosina Šimon, 21 str.
Kovářovský, pustý
Krs Jan, 9 str.
Nedělovský, pustý
Pospíšil Ondřej, 30 str.
Přenosil Václav, pustý
Rubáš Václav, 22 str.
Smetkovský, pustý
Soukup Bartoloměj, 30 str.
Sýka Václav, pustý
Tkalcovský, pustý
Tomšů Jiří, 18 str.
Všetečkovský, pustý*

Tunochody

*Coufal Matěj, 30 str.
Dyndovský, pustý
Hurt Jan, 27 str.
Janeš Matěj, 24 str.
Kotan Václav, 25 str.
Kozlík Martin, 36 str.
Mucha Martin, 18 str.
Petlata Jan, 24 str.
Prchal Matěj, 33 str.
Šimková Kateřina, 24 str.*

Vickovice

*Dosloužil Václav, pusté
Ellnitz Josef, pustý
Hrdina Jan, pustý
Jaroslav, pustý
Kubát Vavřinec, 18 str.
Kryštof, pustý
Macháně Matěj, 36 str.
Pernička Urban, pustý
Semrád Tomáš, pustý
Suchej Matěj, pustý
Vosáhlo Jakub, 24 str.
Všetečka Matěj, 24 str.*

Volavá Lhota

Brož Havel,
Diviš Václav, 12 str.
Gruntorád Ondřej, 18 str.
Matoušovský, pustý
Musil Martin, 30 str.
Semrád Václav, pustý
Šimánkovský,
Šťastný Matěj,
Váňa Václav, 18 str.

Vrbka

Havlíčkovský, pustý
Horákovský, pustý
Juskovský, pustý

Kozovský, pustý
Málková, pustá
Musil Pavel, 30 str.
Novotnovský, pustý
Padanovská, pustá
Roček Matěj, 30 str.
Suchej Jan, 30 str.
Šenkýř Václav, 27 str.
Turkovský, pustý

Zdeslavice

Janotovský, pustý
Měškovský, pustý
Šimků Jan, 33 str.

*) SÚA Praha, BR – kraj Čáslavský, i.č. 7, fol. 194r – 223r

Soupis mlynářů uvedených v Soupisu poddaných podle víry z roku 1651 kraje Rakovnického

Jan Jůna

Buchtelík Bárta, Hradištko, 31 let
Czunkh Jiřík, Modřejovic, 30 let
Drobnej Jakub, Přílepy, 32 let
Fliczky Kašpar, Deslovy, 30 let
Gähring Jiří, Zhoř, 34 let
Haláček Havel, Voráčov, 50 let
Hortmon Kryštof, Křivoklát, 25 let
Jedlička Bartoloměj, Kralovice, 52 let
Justyna, Broumy, 60 let
Kalina Jiřík, Chrutenice, 53 let
Kamenický Zikmund, Křivoklát, 45 let
Kočka Pavel, Mláce, 35 let
Kohoutě Jan, Křivoklát, 45 let
Krauz Josef, Kozlany, 63 let

Kropáček, Nové Strašecí,, 70 let
Krupička Jan, Chříš, 45 let
Krupička Martin, Křivoklát, 50 let
Kyb Jan, Voráčov, 28 let
Matieg, Kolečovice, 31 let
Petzl Jan, Hřebečniky, 39 let
Sigl Václav, Chříč, 30 let
Slaptnička Jan, Broumy, 45 let
Správka Pavel, Chříč, 26 let
Šrotka Pavel, Kralovice, 30 let
Tytlpach Ondřej, Krakovec, 20 let
Uher Mikoláš, Chříč, 80 let
Vožek Ondřej, Kozlany, 63 let
Vychrová Anna, Kralovice, 60 let

Jan Jůna, U plovárny 487/II, 377 01 Jindřichův Hradec

Kontaktní adresa:

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze
Křížíkova 16
186 00 Praha 8 – Karlín

+ záznamník (02) 242 389 40

Bankovní spojení:

Investiční a poštovní banka, a.s.

č. účtu: 01086961177/5100

Česká spořitelna, a. s., Praha 5, Štefánikova 17

č. účtu: 563650-058 / 0800

Odběr časopisů je vázán na zaplacení členského ročního příspěvku

Pro své členy vydává

Česká genealogická a heraldická společnost
v Praze

*Za původnost a obsah článků ručí autoři
Tištěno jako rukopis, autorská práva autorů zachována*

Redakční skupina pro Genealogické a heraldické listy:

PhDr. Alena Pazderová, předsedkyně

Doc. MUDr. Jaroslav Černý, CSc.

Ladislav Forman

Ing. PhDr. Jaroslava Honcová, CSc.

Univ. prof. PhDr. František Kavka, CSc.

Ing. Jan Oulík

Uzávěrka: 9. června 1997 – Dáno do tisku 26. června 1997 – Počet výtisků: 900

Grafická úprava: FOTO PICTUS

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha, OZ

č.j. NOV 6231/97, ze dne 16.5.1997

Tisk □ Tiskárna Dvořák & Šebek □ Křížíkova 34, 186 00 Praha 8

